

FRAMÅT TILLSAMMANS

Liberalernas extra landsmöte 2022

Tidplan för landsmöte

09:10 Incheckning öppnar

10.30 Mötets öppnande

10.35 Förhandling §1-8 på föredragningslistan

11.00 Tal av nyvald partiordförande

11.30 Förhandling §9-10 på föredragningslistan

12.15 Lunch

13.00 Förhandling §11 på föredragningslistan

14.40 Framåt tillsammans med Gulan Avci

15.00 Landsmötet avslutas

Förslag till föredragningslista

1. Landsmötets öppnande
2. Fastställande av röstlängd
3. Val av ordförande och förhandlingssekreterare för landsmötet
4. Val av två protokollsjusterare och två rösträknare
5. Fråga om landsmötet blivit behörigen utlyst
6. Fastställande av föredragningslista
7. Fastställande av förhandlingsordning
8. Nominering och val av partiordförande för tiden intill nästa ordinarie landsmöte
9. Nominering och val av 1:e vice partiordförande för tiden intill nästa ordinarie landsmöte
10. Nominering och val av ledamöter i partistyrelsen för tiden intill nästa ordinarie landsmöte
11. Behandling av valanalysgruppens rapport
12. Landsmötets avslutande

Förslag till förhandlingsordning

ALLMÄNT

Det extra landsmötet behandlar fyra ärenden: val av partiordförande, val av 1:e vice partiordförande, val av fyra stycken ledamöter av partistyrelsen samt valanalysgruppens rapport.

Vid valärenden gäller vad som föreskrivs i § 5 i partistadgarna:

”Vid fastställande av kandidatlista samt val till uppdrag där endast en person kan väljas krävs absolut majoritet med mer än hälften av antalet röstande. Om ingen av de föreslagna fått absolut majoritet i första omgången sker förnyad omröstning mellan de två kandidater som fått flest röster. I denna andra omgång vinner den som fått flest röster.”

Enligt partistadgarna är landsmötet beslutsfärdigt när minst två tredjedelar av de röstberättigade, det vill säga minst 122 ombud, är närvarande.

NOMINERINGAR OCH YRKANDEN

Medlem i Liberalerna har i enlighet med partistadgarna rätt att närvara vid landsmötet och där framställa förslag. Nomineringar och yrkanden ska inlämnas skriftligt till mötespresidiet.

NOMINERING OCH VAL AV PARTIORDFÖRANDE, 1:E VICE PARTIORDFÖRANDE OCH LEDAMÖTER I PARTISTYRELSEN

Vid nominering och val av partiordförande, 1:e vice partiordförande och ledamöter i partistyrelsen ska följande ordning tillämpas:

Information om nomineringsprocessen samt nomineringar

1. Valberedningens ordförande ges ordet för att redogöra för valberedningens arbete och nominerar valberedningens kandidat till partiledare. Ordföranden kan av presidiet beviljas utsträckt talartid.
2. En företrädare för eventuella reservanter i valberedningen nominerar reservanternas kandidat till partiledare.
3. Ordet ges fritt för eventuella ytterligare nomineringar.

Presentationer och pläderingar

4. Valberedningens ordförande presenterar valberedningens kandidat. Ordföranden kan av presidiet beviljas utsträckt talartid.

5. En företrädare för eventuella reservanter i valberedningen presenterar reservanternas kandidat. Talaren kan av presidiet beviljas utsträckt talartid.

6. Därefter ges ordet för pläderingar till högst femton (15) enskilda talare per kandidat som anmälts av respektive kandidat, varvid gäller att pläderingarna ska ske varvat i bokstavsordning efter kandidaternas efternamn. Talartiden för pläderingar är två minuter.

Val

7. Direkt efter pläderingarna sker omröstning.

Pläderingar hålls endast om det finns mer än en kandidat till respektive post.

Landsmötet har möjlighet att, efter förslag från presidiet, besluta om skärpt tidsbegränsning utöver ovanstående.

Även vid eventuella nödvändiga fyllnadsval med anledning av valen ska ovanstående ordning tillämpas.

VALANALYSGRUPPENS RAPPORT

Partistyrelsen har tillsatt en valanalysgrupp att självständigt återkomma till partistyrelsen med en rapport. Den färdigställda rapporten debatteras under landsmötet. Rapporten och debatten under landsmötet kommer sedan ligga till grund för partistyrelsens arbete under mandatperioden.

ANFÖRANDEN

Tre typer av inlägg i debatter förekommer: anförande, replik och kontrareplik. Anförande begärs skriftligt.

Anmälan till talarlistan kan göras från och med att behandlingen av ett ärende har inletts. Medlem som inte är ombud eller tillhör partistyrelsen eller valberedningen har rätt till ett (1) anförande. Där så inte särskilt föreskrivs i denna förhandlingsordning är talartiden begränsad till två minuter för anförande samt en minut för replik och kontrareplik. För medlem som inte är ombud eller tillhör partistyrelsen eller valberedningen är talartiden alltid en minut.

Vid pläderingar anmäls talare direkt av kandidaten, eller företrädare för kandidaten. Talartid för pläderingar medges inte för andra än dessa. Den som pläderar förväntas tala för den kandidat som han eller hon förordar. Så kallat negativa pläderingar bör alltid undvikas.

Replik och kontrareplik beviljas inte vid den dagordningspunkt som gäller nominering och val av partiordförande samt eventuella nödvändiga fyllnadsval. Replik och kontrareplik ska begäras före nästa anförande och kan begäras muntligt. Sittande ordförande har rätt men inte skyldighet att medge replik på den som blivit apostroferad i anförandet. Om replik beviljats har den som hållit anförandet rätt till kontrareplik om så begärs. Replik på kontrareplik medges ej.

ORDNINGSFRÅGA

Om ordningsfråga begärs ska debatten i sakfrågan avbrytas och ordningsfrågan omedelbart upptas till behandling och beslut. Ordningsfråga kan inte upptas till behandling under pågående omröstning.

RÖSTRÄTT OCH OMRÖSTNING

För deltagande och beslut vid landsmötet gäller bestämmelserna i partistadgarna. Rösträtt vid landsmöte tillkommer ombud eller för ombud tjänstgörande ersättare. Omröstning sker öppet, utom vid val, då röstning sker med slutna sedlar eller anonymt elektroniskt.

OMBUD OCH OMBUDSBYTE

Ombudersättarna ska tjänstgöra i den ordning de är valda. En ersättare som har börjat tjänstgöra har dock alltid företräde oberoende av turordningen.

Ett ombud som inställer sig under pågående förhandlingar har rätt att träda i tjänst även om en ersättare har trätt in i ombudets ställe. Detta anmäls då som ombudsbyte enligt vad som föreskrivs i nästföljande stycke, och ombudet övertar platsen när en ny dagordningspunkt inleds. Ett ombud som under pågående förhandlingar överlåter rösträtten till ersättare kan däremot inte återinträda i förhandlingarna längre fram.

Ombudsbyte kan endast ske i samband med byte av ärendepunkt på dagordningen. Ombudsbyte ska göras till mötesbyrå.

RESERVATION OCH SÄRSKILT YTTRANDE

Reservation och särskilt yttrande kan endast inlämnas i andra frågor än valärenden.

Röstberättigade kan inlämna reservation mot landsmötets beslut. Röstberättigade samt partistyreleledamöter och revisorer kan inlämna särskilt yttrande angående landsmötets beslut.

Reservation och särskilt yttrande kan endast lämnas in för sådana beslut där det vid landsmötet har förelegat mer än ett yrkande.

Reservation och särskilt yttrande måste lämnas in skriftligen senast fyra timmar efter att beslutet har fattats. Den som reserverar sig mot landsmötets beslut ska ange till förmån för vilket av de vid landsmötet behandlade yrkandena som reservationen inlämnas. Presidiet ska, i mån av tid, läsa upp namnen på dem som har reserverat sig.

Valberedningens förslag

En enig valberedning föreslår;

Partiledare

Johan Pehrson

1:e vice ordförande

Lina Nordquist

Ledamöter (fyllnadsval)

Amelie Tarschys Ingre, Lidingö

Pierre Månsson, Kristianstad

Ina Lindström Skandevall, Sundsvall

Monica Lundin, Borlänge

Lars Persson Skandevall deltog ej i beslutet om att nominera Ina Lindström Skandevall till partistyrelsen.

Rapport från Liberalernas valanalysgrupp om valet 2022

Liberalerna

Innehåll

Förord	3
Rekommendationer	5
1. Liberal kampanjorganisation och folkrörelse	5
Förnya partikulturen	5
Inför digitala akademier och förnya kampanjorganisationen	6
Renessans i residentsstäderna	6
2. Liberal reformagenda för 2030	7
Ta tillvara på regeringsställningen	7
Europapolitiken	8
3. Liberala hjärtat i svensk politik	8
Liberala markörfrågor och socialliberala stridsfrågor	8
Mandatperioden 2018-2022	10
Liberalernas valkampanj	12
Valresultatet	17
Riksdagsvalet	17
Regionvalet	19
Kommunvalet	21
Väljartendenser valet 2022	22
Valdeltagande	22
Väljarrörlighet	22
Förtidsröstning	22
Personval	23
Unga väljare	23
Energifrågan	23
Liberala profilfrågor	23
Regeringsfrågan	25
Demografi & socioekonomiska faktorer	26
Väljarflöden	28
Övergripande slutsatser	30
1. Liberalerna gjorde en heroisk upphämtning	30
Johan Pehrson	30
Tydlighet i regeringsfrågan	31
Liberalerna återigen skolpartiet	31
Regionala och kommunala föredömen	31
2. Krisinsikt krävs för att rädda Liberalerna	31
Bristande förmåga att lösa ut konflikter	32
Oklar relation till SD försvårar mobilisering	32
Splittrad väljarkår	32
Sårbart för attacker	32
3. Förnyelse och förändring är enda räddningen	33
Vita fläckar hotar Liberalerna som nationellt parti	33
Brist på samordning	33
Spretiga kampanjbudskap	33
Jämställdheten lyste med sin frånvaro	34
Digitalisering och sociala medier	34
Dra nytta av Liberala ungdomsförbundet	34
Unga väljare	35
Balans ekonomi och ideologi i valrörelsen	35
Rusta för längre slutspurt	35
Källhänvisning	36
Bilaga 1: Resultat kommunvalet	37
Bilaga 2: Avvikande mening från Robert Hannah	44

Förord

Liberalernas valresultat i riksdagsvalet 2022 innebar en heroisk upphämtning, men är det svagaste i partiets historia. Endast 4,61 procent valde att lägga sin röst på Liberalerna. Sådillvida måste valresultatet ses som en besvikelse.

Dock. Ser man valresultatet i ljuset av den upphämtning som gjordes från våren 2022 då mätningar placerade väljarstödet kring två procent, kan valresultatet ses som en stark upphämtning och en prestation som få trodde att partiet skulle klara av att göra. Oavsett vilken position man väljer att se resultatet från så kan det konstateras att Liberalerna har ett långt arbete framför sig att åter vinna väljarnas förtroende.

Att ett förnyelsearbete behöver starta omedelbart står bortom allt tvivel. Liberalerna har stora behov av att se över hur vi organiserar oss och sättet vi kommunicerar med våra potentiella väljare. Vi behöver få till en rutin där kampanj är något som bedrivs genomgående under en mandatperiod, inte bara månaderna innan ett val.

Den enskilt viktigaste frågan för Liberalerna och vår framtid som parti är dock sättet vi är mot varandra och vår interna partikultur. Klarar vi inte av att backa upp de beslut som fattas internt, är risken stor att väljarna hinner trötta på oss innan valdagen 2026. Fallhöjden är i det närmaste obefintlig.

Samtidigt ser vi att potentialen för ett ideologiskt och verklighetsförankrat liberalt parti är stort. Liberala svar på de stora samhällsproblemen fortsätter vara eftertraktade hos medborgarna. Agerar partiet strategiskt smart idag och påbörjar en långsiktig förändringsresa kan partiet fortsätta växa långt utöver den upphämtning som påbörjades när Johan Pehrson tillträdde.

Valanalysgruppen tillsattes av partistyrelsen i mitten av september. Vår uppgift har varit att analysera Liberalernas valresultat, dra slutsatser av det och formulera rekommendationer om hur partiet ska arbeta långsiktigt så att Sveriges liberala parti gör ett starkare valresultat i 2024 och 2026 års val. Vi har arbetat utifrån premissen att allt ska upp på bordet så att vi kan dra korrekta slutsatser kring valrörelsen och komma till botten med orsakerna till valresultatet.

Vi har haft det mest ambitiösa upplägget och kortast tid på oss i jämförelse med tidigare valanalyser. Denna rapport bör läsas i ljuset av detta och ses som ett första steg på ett mer genomgripande analys- och reformarbete. Till hjälp i vårt arbete har vi haft ett rikt underlag. Med avstamp i interna planer, faktasammanställningar och analyser vidare genom de officiella valresultaten och data på valet från Valmyndigheten, SVT:s valundersökning (Valu) samt undersökningar från Demoskop/Sifo. Liberalernas medlemmar har lämnat synpunkter till oss genom en webbenkät med hundratals svaranden. Vi har även intervjuat ett antal personer med centrala positioner

i Liberalerna. För att bredda perspektivet har vi dessutom intervjuat externa aktörer, såsom statsvetare och ledarskribenter för att inkludera deras perspektiv på Liberalernas valrörelse och valresultat.

Till alla som bidragit med sina synpunkter – via enkätsvar, brev eller personliga kontakter – vill jag rikta ett stort tack.

Valanalysgruppen har bestått av Monica Brohede Tellström, H-P Carlson, Robert Hannah, Thea Andersson, Erik Berg, Monica Neptun och Monica Wahlström.

Gruppens sekreterare har varit Yoav Bartal. Ett stort och innerligt tack för all er tid, tålamod och stora flexibilitet i denna väldigt intensiva valutvärderingstid.

Louise Eklund
Ordförande

Rekommendationer

Valanalysgruppen har landat i tre övergripande rekommendationer. De rör den liberala kampanjorganisationen, behovet av en liberal reformagenda för 2030-talet, samt Liberalernas roll som det liberala hjärtat i svensk politik. Rekommendationerna ska ses som valutvärderingens viktigaste del och utgör ett gemensamt underlag för partiet att arbeta vidare med åren som kommer.

1. Liberal kampanjorganisation och folkrörelse

Liberalerna bör initiera en genomlysning av partiets kultur, organisation och kommunikation. Gärna så fort så möjligt, gärna med hjälp av en extern aktör. Målet är att rusta Liberalerna för kommande valrörelser 2024 (EU) och valen 2026. Slutsatserna i detta dokument kan med fördel användas som utgångspunkt för ett sådant arbete.

Förnya partikulturen

Det måste vara meningsfullt, givande och roligt att vara aktiv i Liberalerna. En av partiets viktigaste ledarskapsfrågor kommande mandatperiod är därför att förbättra den interna partikulturen, att bygga lagkänsla så att hela partiet arbetar i samma riktning. Dagens situation där Liberalerna kännetecknas av konflikter, osämja och brist på tillit är ohållbar. Det är avgörande att partiets beslutande organ och förtroendevalda, på alla nivåer, får verktyg att arbeta systematiskt med tillit, bemötande och förtroendestärkande åtgärder. Arbetet med att interndemokratiskt lyssna in medlemmar inför beslutsprocesser bör fördjupas. Partiledningen bör prioritera partikulturen i utvecklingsarbetet under mandatperioden, så systematiska åtgärder kan vidtas.

Taket är högt inom Liberalerna. Så ska det vara. Men det måste också finnas en förväntan att företrädare inte agerar utåt på ett sätt som försvårar för partiet inför ett val. Påfallande ofta har ledande företrädare för Liberalerna valt att offentligt ta strid mot partiledningen eller mot ingångna avtal i direkt anslutning till utspel eller överenskommelser. Detta gällde i synnerhet mot Nyamko Sabuni under hennes partiledarskap. Liberalernas ledning behöver ta fram nya ledarskapsprinciper. Vi överlever inte som parti med en ordning där ledande företrädare i offentligheten motarbetar partiet.

Diskussion och debatt är en viktig del av den liberala identiteten. Sättet vi har diskuterat sinsemellan de senaste mandatperioderna har dock inte präglats av tillit, god ton eller respekt för varandras olikheter. Detta måste förändras. Det bör också skapas bättre forum för diskussion under mandatperioden. Flera alternativa vägar är möjliga. Länsförbunden kan få ett större ansvar för digitala debattkanaler. Tidningen NU kan spela en roll för att utveckla en plattform för digitalt innehåll som stimulerar debatt och intresse för liberala frågor. Oaktat vilket format vi väljer måste den debattkultur med ocensurerade kommentar och stundtals även grova personangrepp i såväl interna som externa kanaler genast upphöra.

Inför digitala akademier och förnya kampanjorganisationen

Sveriges mest teknikoptimistiska parti bör också vara det mest digitaliserade.

Digitalisering är en ledarskapsfråga och en kompetensfråga. Partiet måste avsätta resurser för att utveckla spetskompetens i sociala medier, annonsering, innehåll. Samtidigt måste innovation och djärva initiativ premieras snarare än att "vi gör som vi alltid gjort". Ledande företrädare har ett stort ansvar för att partiet moderniseras och anammar nya, digitala metoder för kommunikation, kampanj, engagemang och nätverkande. I arbetet med att ta fram en digital akademi kan vårt danska systerparti Venstre och det sätt de arbetade med digitala kampanjer och digitala mötesformer under den gångna danska valrörelsen agera som inspiration. Liberalerna bör ställa om till att vara en strategisk kampanjorganisation – inte bara under valkampanj. Utan under hela mandatperioden. Ledande företrädare i regering, riksdag, region och kommuner behöver tidigt delta i kampanjaktiviteter för att lyssna in och bygga relationer till väljare. Resurser bör avsättas på nationell och regional nivå för att utveckla mandatperiodens strategiska kampanjer. Genom att kraftsamla kring gemensamma kampanjer får vi bättre känsla för vad som sägs kring köksborden och blir bättre på att politiskt prioritera såväl lokalt som nationellt. Vi behöver slipa den kampanjmaskin som måste fungera prickfritt redan våren 2024.

Partiet behöver även ta ett omtag och förnya de interna utbildningarna så att dessa blir spetsutbildningar för utvalda kandidater som ska bära partiet i valrörelserna. Dagens utbildningar är anpassade efter partiets situation för tio år sedan och behöver moderniseras. Ett nytt erbjudande bör tas fram som skräddarsys för toppkandidater. Utbildningarna bör riggas utifrån att det kommer krävas offensiva kampanjer hela mandatperioden, återkommande möten med väljare, sociala medienärvaro. Internutbildningarna bör grundas i målgruppsanalyser, datainsamling och en övergripande strategi för kommunikation.

Renässans i residensstäderna

Liberalernas vita fläckar behöver återerövas (Vi använder här termen residensstäder men inbegriper i detta också städer som är särskilt framträdande i sina respektive län, som Sundsvall, Borlänge och Eskilstuna). Inför valen 2024 och 2026 bör partiet rikta in sig på residensstäderna. Detta gäller särskilt de städer där valresultatet ligger nära spärren. Med en residensstadsstrategi kan riksorganisationen peka ut riktning och erbjuda stöd och förslag på kampanj, kommunikation och organisation till både förbund och till enskilda företrädare. Våra sidoorganisationer, Liberala ungdomsförbundet och Liberala kvinnor, är viktiga partners i denna strategi. Likaså kommer riksdagsgruppen att behöva axla ett stort ansvar att återvinna väljarnas förtroende i de vita fläckar vi nu har i de norra delarna av landet. Arbetet med fadderlän och eventuellt även "fadder-residensstäder" behöver inledas omgående och pågå under hela denna mandatperiod. Partiorganisationen är starkt försvagad speciellt i de län där vi inte längre har representation i regionfullmäktige. Här kommer att behövas ett strukturerat och målstyrt arbete för att återfå representation. Som utvecklas på annat ställe behöver även sjukvårdsfrågorna få större genomslag i Liberalernas nationella politik.

Liberalerna bör även inventera vilka kompetenser och resurser som finns i förbunden för att lägga fram en strategi för hur samarbetet mellan riksorganisationen, sidoorganisationerna och de större länsförbunden och kommunföreningarna ska fungera. Det är helt avgörande med en bättre samordning av både budskap och kampanj i hela partilandet. Detta kräver ömsesidig förståelse mellan riksorganisationen och förbunden. Ett strukturerat och målinriktat samarbete skulle möjliggöra för oss att dela resurser, strömlinjeforma nationella budskap och avlasta en försvagad riksorganisation genom outsourcing av administrativa uppgifter. Inte minst skapar det förutsättningar för oss att stödja arbetet med att vinna tillbaka residensstäderna.

Att mäta är att veta. Den devisen driver Liberalerna i skolpolitiken, den måste också gälla det egna arbetet. Det räcker inte med att sätta mål, målen behöver regelbundet följas upp och redovisas. Målsättningarna och uppföljningen ska inriktas på strategiska mål såsom att bedriva nationella kampanjer under hela mandatperioden och ett nytt fokus på residensstäder. Kunskap om potentiella väljare bör integreras i all kommunikation och politikutveckling. Det kräver att partiet prioriterar resurser för att genomföra insamling av data om våra väljares beteenden, värderingar och positioner genom opinionsundersökningar, fokusgrupper och enkäter. Kunskapen behöver omsättas genom nationella internutbildningar så att det genomsyrar all kommunikation och politikutveckling. Det är viktigt att det finns tydligt utpekade personer som ansvarar för målgrupparbetet.

2. Liberal reformagenda för 2030

Det räcker inte med ett namnbyte och en ny logga för att vitalisera liberalismen. Nu krävs tydliga steg för att göra liberalismen relevant och angeläget för alla med frihetliga värderingar. Efter en tid av borgerlig positionering måste nu följa en prioritering av den egna, liberala identiteten. Sverige står inför det allvarligaste läget på många år. En av Liberalernas viktigaste roller framöver kommer att vara att säkerställa att Sverige fortsätter att vara ett öppet, demokratiskt och fritt land. Även under mindre oroliga tider bör Liberalerna vara det parti som skarpast identifierar de stora samhällsproblemen. Därför bör partiet under mandatperioden sätta ett större arbete som identifierar de samhällsproblem Sverige har och de problem i omvärlden vi behöver bemöta. Vi har tidigare tagit fram många utmärkta rapporter på sakpolitiskt innehåll men har varit sämre på att förklara vilket typ av samhälle Liberalerna är besjälade av att ta strid för. Denna ramberättelse kring våra sakpolitiska förslag behöver komma på plats för att tydliggöra för väljarna vad Liberalerna och liberalismen står för.

Ta tillvara på regeringsställningen

Liberalernas ställning i regeringen med fem statsråd i helt avgörande områden för Sveriges framtid – arbetsmarknad, utbildning, klimat, jämställdhet och integration- är en styrka som gör det möjligt för Liberalerna att sätta problembeskrivningen och etablera en hög trovärdighet i frågorna. Nu bör Liberalerna arbeta systematiskt i hela partiet för att de politiska segrarna från regeringsställningen uppmärksammas och kommuniceras med full kraft. Det är viktigt att Liberalerna på regional och kommunal nivå

också drar nytta av detta. Våra framgångar i regeringen bör kommuniceras som liberala framgångar med en tonalitet som speglar vår ideologi och tilltalar våra målgrupper. Vi ska dra nytta av att Liberalerna nu är det enda parti som är fullt ut liberalt och borgerligt – utan drag av konservatism eller socialism.

Vår politiska kommunikation bör hänga ihop med en större berättelse som knyter an till våra värderingar. Humor visade sig framgångsrikt i kampanjen för att marknadsföra Johan Pehrson efter partiledarbytet. Liberalernas kommunikation kring vad vi åstadkommer i regeringsställning bör under mandatperioden fortsätta på detta spår. Liberala väljare sätter hög tilltro till forskning och vetenskap, men förslag ska inte överförklaras. Som parti har vi en tendens att kommunicera i fotnoter där väljarna efterfrågar rubriker. Denna kommunikationskultur kring vår viktigaste sakpolitik behöver vi arbeta aktivt med för att förändra under mandatperioden.

Europapolitiken

Vi har under 2022 fått uppleva krig i Europa med Putins invasion av Ukraina. Som en följd av detta krig har vi också fått se hur inställda ryska gasleveranser till den europeiska marknaden har satt hårt tryck på det europeiska samarbetet och den europeiska solidariteten. Att vi tillsammans, sida vid sida, har kunnat möta detta hot mot våra demokratier och mot vår sammanhållning, visar på styrkan i det europeiska samarbetet. Under få tidigare tillfällen har europeisk politik och beslut följts i sådan detalj av svensk media och allmänhet. Detta är ett intresse vi bör ta vara på och utnyttja för att lyfta fram vår politik för ett öppet och demokratiskt Europa med fri handel med omvärlden.

Vi är det mest europavänliga partiet men vi glömmer ibland att förklara varför. Under denna mandatperiod, som ser både ett svenskt ordförandeskap i Europeiska Unionen och val till Europaparlamentet, bör vi ta avstamp i årets dramatiska händelser för att peka ut en riktning framåt för Liberalernas politik för Europa och våra visioner om vad för slags organisation Europeiska Unionen ska vara.

I detta arbete behöver vi lägga vikt även vid att utveckla vår Nordenpolitik. Inte minst vår gemensamma ansökan till NATO med Finland kommer att sätta ljuset på det inomnordiska samarbetet. Detta bör fördjupas och breddas till betydligt större område än försvarspolitiken. Vi behöver damma av vår politik kring det nordiska samarbetet och eventuellt även sjösätta en ny agenda för hur samarbetet länderna mellan kan förbättras och fördjupas. De gångna mandatperioderna har sett många provningar av just det nordiska samarbetet där både pandemier och ökad migration har lett till stängda gränser. Fortfarande pågår gränskontroller mellan våra länder, till stor skada för både handel och arbetspendling.

Förnyade och fördjupade kontakter bör tas med våra systerorganisationer i de nordiska länderna för att tillsammans staka ut en mer liberal riktning för den nordiska politiken.

3. Liberala hjärtat i svensk politik

Stärk partiets liberala identitet genom tydligare betoning av välfärdsfrågor. Skolan är vår absolut viktigaste sakfråga men vi behöver också under mandatperioden visa på andra områden att vi är borgerlighetens sociala samvete.

Liberala markörfrågor och socialliberala stridsfrågor

Inför valet 2026 kommer välfärdsfrågorna i allmänhet men sjukvårdsfrågorna i synnerhet vara viktiga för Liberalerna. Det är en avgörande fråga för Sveriges framtid, men för Liberalerna är det också en överlevnadsfråga, för att kunna återvinna de vita fläckarna i regionvalen i stora delar av landet. Liberalerna ska vara ett parti som värnar välfärden. Det handlar om att stå upp för människors frihet och värdighet när de möter hinder på grund av ohälsa, ålder, funktionsnedsättning eller behöver grundläggande välfärdsinstitutioner som skola eller förlossningsvård. Dessutom är det en gynnsam positionering i ett borgerligt sammanhang, där samarbetet annars profilerats av hårda frågor som trygghet, migration och energi. Flera saker talar för att de centrala välfärdsfrågorna, vård, skola och omsorg, kommer bli allt viktigare. Sjukvården är sedan länge den sakfråga som svenska folket prioriterar högst. Sedan Coronapandemin har sjukvård och äldreomsorgens betydelse blivit påtaglig för hela samhället. Dessutom kunde vi se att det danska valet i höstas handlade om sjukvården och äldreomsorgen.

Liberalerna har potential att vara borgerlighetens sociala samvete. Det finns en lång tradition inom partiet att vara pådrivande för att värna välfärden, från utvecklingen av förskolor och husläkarreformer, till eget rum på långvården och etableringen av LSS. Det är ett arv Liberalerna bör vårda och modernisera. Ytterligare positiva exempel är hur socialtjänstsatsningar som genomförts av Liberalerna i Stockholm lyfts in och blivit rikspolitik. Detta bör göras på fler områden.

Dessutom är värnandet av välfärden relevant för dagens mest angelägna samhällsproblem. Kompetensbristen inom välfärden håller på att bli akut inom vissa delar av landet och vissa sektorer av välfärden, inte minst för den som bor utanför storstäderna. Välfärdsfusket har ökat explosionsartat och behöver mötas med kraftfull politik. Likaså behöver en stark välfärd liberala reformer för att utveckla kvinnojourer och skyddet från hedersrelaterat våld och förtryck.

Det är viktigt att förnyelsen av välfärdspolitiken mynnar ut i tydliga och offensiva valbudskap. Dessa måste botten i liberal ideologi och inte minst de problem och utmaningar som människor diskuterar vid köksborden. Det får inte bli en myriad av disparata förslag, utan raka budskap som talar till folk såväl känslomässigt som rationellt, som partiet kan bära nationellt men också anpassa lokalt och regionalt under en längre period.

Framförallt behöver vi göra sjukvården till en viktig framtidsfråga för Liberalerna. Samtliga förbund kommer att behöva driva kampanj inför regionvalet och sjukvårdsfrågorna kommer ligga högt på agendan. Liberalerna måste ha en tydligare problembeskrivning och effektivare

lösningar på hur sjukvården kan förbättras. Detta är en avgörande del för att Liberalerna ska återta sin ställning i residensstäderna och bryta utvecklingen med vita fläckar.

Med den unika positionen som enda liberala och borgerliga parti finns stora möjligheter att profilera Liberalerna inom välfärdsfrågorna. Inte minst gäller detta socialliberala stridsfrågor som hbtq-rättigheter, public service och internationellt samarbete. Vi ska i både ord och handling visa hur vi är både liberal motor och vakthund i borgerligheten.

Mandatperioden 2018–2022

Den gångna mandatperioden var osedvanligt turbulent. Den var turbulent för Sverige och den var turbulent för Liberalerna. Partiet såg två partiledarbyten och hade att ta ställning till två vägvalsbeslut. Detta påverkade förutsättningarna för valrörelsen 2022.

En utdragen regeringsbildning resulterade i en januariöverenskommelse, vilken innebar betydande liberala sakpolitiska framgångar men visade sig impopulär hos breda väljargrupper.

Jan Björklund meddelade sin avgång våren 2019 för att efterträdas av Nyamko Sabuni i juni samma år. Partiet påbörjade ett omfattande programarbete för att lösa integrationsutmaningarna, vilket resulterade i Förortslyftet. Partiet hade även att ta ställning till regeringsfrågan inför valet 2022. Liberalernas partiråd beslutade våren 2021 att verka för en liberal och borgerlig regering samt att kunna förhandla med samtliga partier i riksdagen.

Parallellt med dessa internpolitiska händelser, präglades mandatperioden av dramatiska skeenden i omvärlden. Under den tidiga våren 2020 stängde i stort hela världen ned med anledning av Coronapandemin. Ur ett valperspektiv innebar detta att det in i det längsta var oklart huruvida en reguljär valkampanj skulle kunna utföras 2022. Fram tills årsskiftet 2021/2022 genomfördes det mesta medlems- och kampanjarbetet digitalt. I februari 2022 inledde Ryssland sitt anfallskrig mot Ukraina. Ur ett svenskt perspektiv fick kriget stor betydelse då det resulterade i en svensk NATO-ansökan.

Opinionsstödet för Liberalerna låg stadigt en bit under fyraprocentsspärren under större delen av mandatperioden, med undantag för perioden direkt efter Nyamko Sabunis val till partiledare. Liberalerna höll ett riksmöte i mars, vilket sammanföll med nya opinionssiffror som visade på 2,4 procents stöd. Valåret dominerades av stora kriser. Rysslands anfall på Ukraina den 24 februari begravnade de sista förhoppningarna om neutralitet och samarbete med Putin. EU och NATO stärktes av medlemsstaternas unisona fördömanden och samarbete för att bistå Ukraina.

Sveriges regering valde att följa efter Finlands beslutsamma steg in i NATO. Trots denna politiska kovändning och trots att beslutet är ett doktrinskifte inom svenskt försvars- och säkerhetspolitik var NATO märkligt frånvarande från valdebatten.

För Liberalerna, som länge drivit medlemskap i Nato samt ökade försvarsanslag blev denna omvärldsutveckling en bekräftelse på att partiet hela tiden haft rätt. Något som också erkändes av flera debattörer. De låga opinionssiffrorna låg dock som en våt filt över partiet. Tre veckor efter riksmötet, 8 april, meddelade Nyamko Sabuni sin avgång. Hon

efterträddes av dåvarande vice partiledare Johan Pehrson. Vid det läget, fem månader innan valdagen, låg partiet runt ca två procent. En fördubbling var nödvändig för att rädda riksdagsplatsen.

Avslutningsvis, några ord om partikulturen:

Efter att Jan Björklund avgick våren 2019 påbörjades en process för att välja partiledare. Nytt var rådgivande medlemsomröstningar i de flesta länsförbund. Nyamko Sabuni vann en bred majoritet av såväl medlemsomröstningarna som länsförbundens nomineringar och hon valdes till partiledare i juni. Medlemmar såg hoppfullt på hennes insatser för att uppmärksamma hedersförtryck, som ett av alliansregeringens mest uppskattade statsråd samt en sejour i näringslivet med fokus på klimatomställningen. Hennes partiledarskap försvårades dock av intern kritik och redan låga opinionssiffror sedan Januariavtalet ingicks. Dessa negativa faktorer förstärkte varandra.. I sak kom mycket av kritiken att handla om vilken riktning partiet skulle ta i förhållande till en borgerlig regering som kunde bli beroende av Sverigedemokraterna. Diskussionerna fördes både internt och externt vilket gjorde det svårt att nå ut med vår sakpolitik. Återkommande läckor från partiinterna möten förstärkte denna problembild. Påfallande ofta har företrädare för Liberalerna valt att offentligt ta strid mot partiledningen eller mot ingångna avtal i direkt anslutning till utspel eller överenskommelser. Detta gällde i synnerhet mot Nyamko Sabuni under hennes partiledarskap. Aspekter kring Liberalernas partikultur kommer att beröras på flera ställen i denna rapport. Behandlingen av Nyamko Sabuni under hennes tid som partiordförande är en del av det problem vi har i Liberalerna med vår interna kultur. Att förändra denna är helt nödvändigt.

Liberalernas valkampanj

Liberalerna sjösatte ett ambitiöst valplaneringsarbete efter partiledarvalet 2019, där partisekreterare Juno Blom ledde ett stort förändringsarbete. Ett led i förberedelserna var partisekreterarens inventering av vilka behov länsförbunden hade inför valrörelsen. Det framkom önskemål om stöd från riks kring budskap, att nå ut till målgrupper, bedriva kommunikation i sociala medier, och kampanjarbete.

En av de största förändringarna var att Liberalerna började med att arbeta utifrån datainsamling om potentiella väljare. Detta systematiska arbete med datainsamling under mandatperioden som ett stöd i utformningen av kampanjer och internutbildningar var något nytt på nationell nivå för Liberalerna. Behovet av detta hade påtalats i valanalyser efter valen 2014 och 2018 men det var först nu det sattes igång.

Många av utbildningarna som skulle lagt grunden för valrörelsen fick ställas in eller göras digitala på grund av pandemin, som de två större utbildningsprogrammen Uppdrag Hela Landet och Ledarskapsakademin för kvinnor. Det har gjort att kunskapsutbytet och kraftsamlandet inför valrörelsen inte kunnat genomföras som planerat, vilket är särskilt svårt för ett litet parti med begränsade resurser för att ställa om.

Förberedelserbetet kring målgruppsanalysen pågick under 2019–2021 och byggde på såväl intervjuer med forskare som opinionsundersökningar, värderingsdata och fokusgrupper med typväljare. Det systematiska arbetet ledde fram till kunskap om hur Liberala väljare sorterar sig under mandatperioden och kom att lägga grunden för målgruppsanalysen. En viktig del i arbetet var att studera väljarnas värderingsmässiga preferenser, inte bara sakpolitiska. Syftet var att öka förståelsen för de väljare som potentiellt kan tänkas att rösta på Liberalerna och vad som kännetecknar dem.

Liberalernas planering inför valrörelsen finns beskriven i den valplan som antogs innan partiledarbytet i april 2022. Den beskriver prioriterade sakfrågor, målgrupper och målsättningar.

Valplanen beskriver målgruppsanalysen potentiella liberala väljare som följande:

Gemensamt för våra potentiella väljare är att de ofta har studerat på högskola/universitet, är medel- eller höginkomsttagare samt bor i medelstora eller stora städer. De är positiva till en borgerlig regering och tycker skola och utbildning är den viktigaste sakfrågan. När det gäller partival så kan man, något förenklat, säga att de liberala väljarna väljer antingen mellan L och C/S eller L och M.

Utifrån denna nationella målgruppsanalys skapades tre typväljare: Individualisten Isak, Entreprenören Erik och Akademikern Anna. Under perioden fram till valrörelsen förankrades målgruppsanalysen och valstrategin med länsförbund och förtroendevalda vid internutbildningar och konferenser.

Parallellt med planeringsarbetet på riksnivå förberedde sig förbunden för valrörelsen. I Stockholm exempelvis, genomfördes dörrknackningskampanjer och andra kampanjer redan ett år före valet. Syftet var inte bara att starta dialogen med väljarna utan även att motivera medlemmar som behövde entusiasmeras och rustas inför valrörelsen. Syftet var att möta väljare tidigt för att få fler att överväga liberalerna, att påminna om att vi finns. Flera länsförbund började redan vid denna tidpunkt kraftsamla för att partiet skulle vara kvar i riksdagen.

Inför valrörelsen satte Liberalerna följande mål:

- Fler ska välja Liberalernas valsedel i valet 2022 än som gjorde det valet 2018.
- Vi ska föra 500 000 samtal under valåret 2022.
- Valkampanjen ska vara rolig att delta i och kännas meningsfull.

Valplanen beskrev inriktningen och strategin för valrörelsen, vilka stöd som finns i former av utbildningar och valkartor. Det framgår också i valanalysen att en särskild kampanj mot utlandsröster skulle genomföras. Riksorganisationen tillhandahöll strategiska kampanjkartor som hjälpte till att prioritera var resurser skulle prioriteras. Alla föreningar och förbund uppmanades att använda sig av valkartor i sin egen valrörelse. Målet var inte att nå alla väljare, utan fokusera på våra potentiella väljare. En app för att registrera samtal hade tidigare utvecklats för att registrera samtal och följa upp hur det gick. Det har dock varierat i stor utsträckning hur många länsförbund som har valt att använda appen. Liberalernas riksorganisation höll ett flertal utbildningstillfällen för att sprida information och positiva exempel kring hur dörrknackning gett goda resultat.

Det är bra att riksorganisationen satte ett övergripande mål om antalet samtal som skulle genomföras under valrörelsen och det förankrades under ett antal möten under våren. Dessvärre har det inte gått att säkerställa i vilken utsträckning det har uppnåtts då inte alla länsförbund registrerat samtalen i det nationella verktyget. Det har inte varit möjligt att under detta analysarbete klargöra exakt varför en del länsförbund inte använt sig av möjligheten att registrera sina samtal. När mätbara mål tas fram för nästa valrörelse är det viktigt att det samtidigt införs strukturer för att följa upp målen.

Liberalernas riksorganisation prioriterade digital annonsering framför tryckt media och reklam i TV. Man rekommenderade förbund och föreningar att göra detsamma. Man eftersträövade att ha en stor andel rörligt material. Digital närvaro prioriterades för att kunna föra digitala samtal med väljarna där mejl, chatt och sociala medier var viktiga valstugor.

Riksorganisationen producerade valaffischer, folder/flygblad samt värvningsmaterial för allmän utdelning. Utöver detta togs aktuella flygblad fram under valrörelsen. Riksorganisationen tillhandahöll ett webbtryckeri för skapande av lokalt anpassat material.

Närvaron i sociala medier skruvades successivt upp. Genom Canva-klubben har medlemskårens kompetens kring produktion av material för spridning i egna kanaler ökat. En facebookgrupp för Liberal kampanj användes för att skapa engagemang och stimulera aktiviteter. Hemsidan har genomgått ett ansiktslyft för att bättre svara upp mot valrörelsens förväntningar med större fokus på vår politik, men också med fler funktioner. Bilder och rörligt material prioriteras och kandidaternas personliga sidor har moderniserats. Under valrörelsen aktiverades Liberal Central, en stödfunktion som bemannades på parti- och riksdagskansliet. Liberal Central tog emot frågor från såväl allmänheten som liberala kampanjare som behövde snabbt stöd i sakfrågor. Även enkäter från intresseorganisationer förbereddes av Liberal Central. Ca 18 000 frågor togs emot under valrörelsen, via mejl, chatt eller telefon. Den service som Liberal Central stod för under valrörelsen verkar allmänt ha varit mycket uppskattad av både länsföbund och medlemmar. Från det att Johan Pehrsson tillträdde som partiledare så fick kampanjen en annan prägel. Liberalernas valkampanj präglades givetvis i hög utsträckning av partiledarbytet från Nyamko Sabuni till Johan Pehrson i början av april. Omfattande förberedelser hade gjorts på nationell och regional nivå utifrån Nyamko Sabuni som partiledare, en planering som nu behövde snabbt arbetas om. Samtidigt slutade även partisekretare Juno Blom som självklart spelat en central roll i arbetet med att utveckla och genomföra valplaneringen. Maria Nilsson, riksdagsledamot från Göteborg, blev ny partisekreterare. Det skedde även förändringar i partiledarstaben. Sammantaget var det omvälvande förändringar för en partiorganisation, i ett parti som låg strax över två procent i opinionsmätningarna några månader före valdagen.

Kampanjen med att lansera Johan började på allvar i maj med en reklamkampanj som med humor skulle göra Johan känd. Syftet var att lyfta fram några av Johans positiva egenskaper – värme och humor – kombinerat med partiets trovärdighet i viktiga frågor. Resultatet var en komisk porträttserie där Johan Pehrson poserade med nostalgisk rekvisita – näbbstövlar, stormönstrad slips samt en mobiltelefon med utdragbar antenn – och budskapet att han har varit för Nato, kärnkraft och språkkrav långt innan det blev populära åsikter. Resultatet blev väldigt uppskattat, både internt där det hade en starkt motiverande effekt och externt där kampanjen mottogs mycket väl.

Valkickoffen skedde 28–29 maj i Norrköping. Johan höll tal där han lanserade delar i den nya inriktningen av Liberalernas skolpolitik, där han krävde en ny friskolereform. Många internt i partiet har beskrivit det som en vändpunkt då man inför valkickoffen kände viss bävan för valrörelsen, men att man fick mycket energi och framtidstro efter kickoffen. Konferensen fick en helt ny inramning då festligheterna var utformade som en "L-gala", med anspelning

på Elle-galan.

Under sommaren gjorde partiledaren ett stort antal besök runt om i landet och det uppstod en positiv stämning kring hans besök, både bland medlemmar och medialt. Förbund och föreningar möttes av positiva gensvar vid dörrknackningar och mindre frågor som bara handlade om regeringsfrågan eller Sverigedemokraterna. I media kom han att skildras som lättsam, humoristisk och folklig, vilket symboliserades av att han ofta serverades korv med bröd vid kampanjbesöket. Han kom att bli "killen vid grillen".

Besöken gick till många olika distrikt. Prioriterat var att besöka Liberalernas starkaste fästen med särskilt fokus på Stockholm, Göteborg och Skåne. Flera andra län besöktes dock. Exempelvis åkte Johan Pehrson den 20 juni på kampanj till Norrland, där han besökte Sundsvall, Örnsköldsvik, Umeå och Skellefteå. Under den här perioden togs det fram särskilda "Johan-skyltar" och "Johan-västar" som kom att användas flitigt.

Johan Pehrson talade i Almedalen den 5 juli. Samma dag presenterade Ekot sin sammanvägda opinionsundersökning och det var första gången på två år som Liberalerna låg över fyra procent. Andra mätningar vid den här perioden pekade ännu högre och mot slutet av juli låg Liberalerna närmare sex procent i sammanvägda mätningar.

Slutsputtskampanjen presenterades den 2 augusti. Budskapet var "Rösta för ett mindre efterklokt Sverige". Den finansierades av riksorganisationen tillsammans med sju av 21 länsförbund, även om man hoppades att fler skulle vara med och bidra. Slutsputtskampanjen och de två filmerna där Johan sitter i ett klassrum mottogs väl av våra väljare. Den syntes på skärmar i stadsmiljö, på bio, i TV, via digitala annonser och i radio. Filmerna utstrålar den värme, erfarenhet och självdistans som väljare kommit att associera Johan med.

Den 9 augusti presenterade Johan Pehrson, Jan Jönsson och Gulan Avci Liberalernas valmanifest och man satte särskilt fokus på förslaget om "förskoleplikt för barn som ligger efter i svenska". Den efterföljande debatten kom att fokusera på huruvida en möjlig sanktion för barn med dåliga svenskkunskaper skulle kunna vara tvångsomhändertagande. Det kom att bli ett förslag som användes av Liberalernas motståndare för att svartmåla partiet under kommande veckor. En återkommande reflektion vid intervjuer och enkäter är att reaktionerna på detta förslag borde ha kunnat förutses och undvikas genom att inte presentera den här nivån av detaljering på förslagen, utan hålla förslagen på en övergripande nivå.

Den 18 augusti sände TV4 Kalla fakta det första av flera inslag om partiernas arbete med insamlande av donationer. Liberalerna var ett av de hårdast kritiserade partierna. Bilden som kom fram var att flera partier var villiga att diskutera hur man skulle kunna kringgå lagstiftningen för att kunna ta emot donationer. En medarbetare på Liberalerna lämnade sin tjänst i samband med detta. Konsekvenserna blev därmed betydligt mer kännbara i

Liberalerna än i, exempelvis, Moderaterna eller Kristdemokraterna, där man valde ett annat sätt att krishantera.

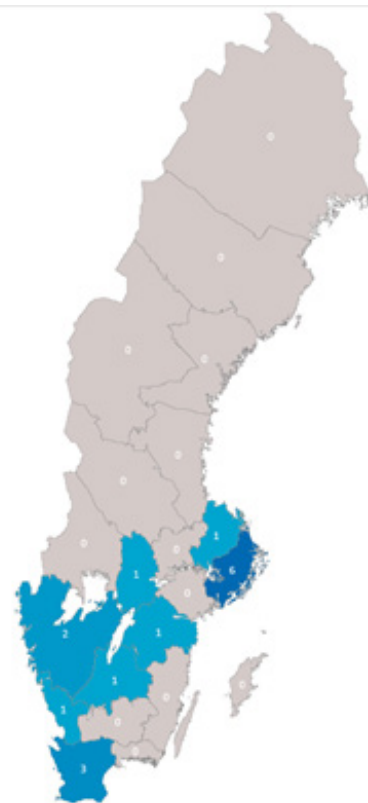
Den 21 augusti uppmärksammades det i media att Liberalerna tillsammans med Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna skulle göra ett gemensamt studiebesök vid ett kärnkraftverk. En gemensam buss och en logga, "Ny energi för Sverige" hade tagits fram för att användas under ett efterkommande torgmöte. Besöket ledde till mycket debatt. Strategiskt kan det ifrågasättas hur lyckosamt ett sådant samordnat besök under valrörelsens slutspurt var. Inte minst då det ledde till en diskussion som förstärkte bilden av att Liberalernas medverkan i regeringsunderlaget var problematiskt.

De interna konflikterna upplevs vid den här tidpunkten som oerhört problematiska och som gjorde det svårt att motivera kampanjande.

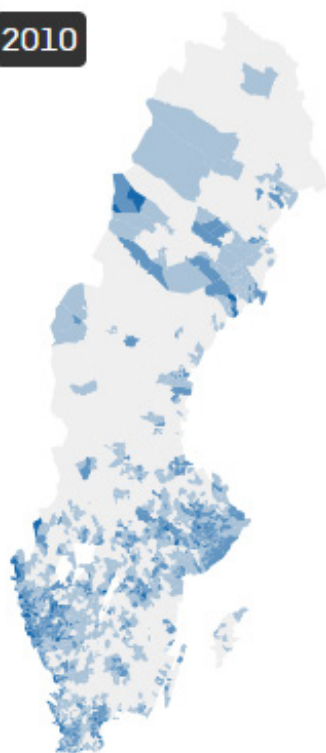
Valkrets	2022	Diff andel	Mandat	Förändring
Blekinge län	3,5%	-0,5%	0	0
Dalarnas län	3,1%	-0,5%	0	0
Gotlands län	2,8%	-0,9%	0	0
Gävleborgs län	3,0%	-1,0%	0	0
Göteborgs kommun	5,9%	-1,4%	1	-1
Hallands län	4,8%	-0,9%	1	0
Jämtlands län	2,6%	-0,2%	0	0
Jönköpings län	3,7%	-0,3%	1	0
Kalmar län	3,2%	-0,6%	0	0
Kronobergs län	3,1%	-0,4%	0	0
Malmö kommun	4,5%	-1,1%	1	0
Norbottens län	2,5%	-0,7%	0	0
Skåne läns norra och östra	3,8%	-0,7%	0	-1
Skåne läns södra	6,2%	-0,9%	1	0
Skåne läns västra	4,5%	-0,7%	1	0
Stockholms kommun	6,9%	-1,0%	3	0
Stockholms län	6,0%	-1,0%	3	0
Södermanlands län	3,6%	-0,7%	0	0
Uppsala län	5,0%	-1,2%	1	0
Värmlands län	3,7%	-0,7%	0	-1
Västerbottens län	3,1%	-0,8%	0	0
Västernorrlands län	2,7%	-0,7%	0	0
Västmanlands län	4,2%	-1,3%	0	-1
Västra Götalands läns norra	3,6%	-1,0%	0	0
Västra Götalands läns södra	3,8%	-1,5%	0	0
Västra Götalands läns västra	5,4%	-1,5%	1	0
Västra Götalands läns östra	3,4%	-1,0%	0	0
Örebro län	4,5%	0,0%	1	0
Östergötlands län	4,4%	-0,9%	1	0

Konflikterna och tendensen att debattera interna frågor i externa kanaler skrämmer bort såväl potentiella väljare som medlemmar. Så här beskrivs det av en företrädare: "Håll tätt! Hur diskuterar vi i partiet? Att inte gilla en viss inriktning eller beslut – vad löser du genom att gå ut offentligt? Det kan få stor påverkan hur ledande politiker betar sig. Varför gå utanför i stället för att använda interna kanaler?"

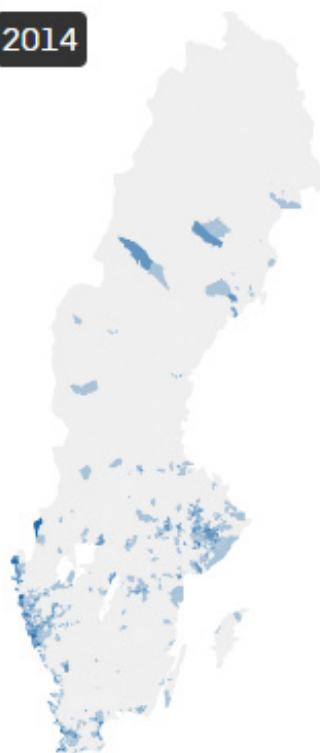
Mandatfördelning i riksdagsvalet

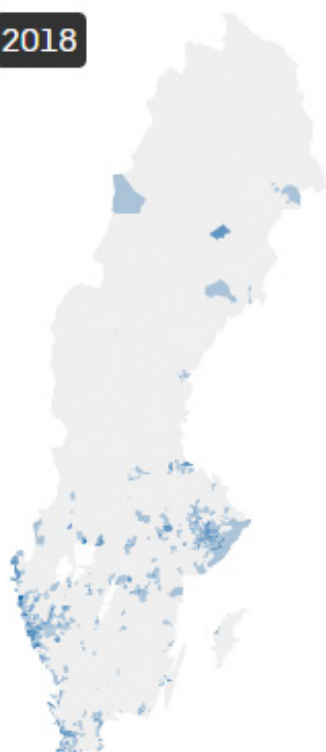
2010

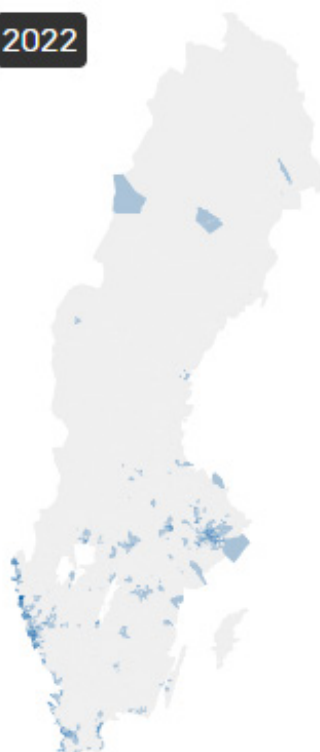
2014

2018

2022

Ungefär samtidigt som förtidsröstningen inleddes den 24 augusti upplevde förbund att Socialdemokraterna och Centerpartiet kampanjade alltmer intensivt mot liberala väljare. Det gjorde att stora väljargrupper, inte minst i Stockholm, gav uttryck för att man hade bilden av att Liberalerna kunde tänka sig sitta i regering med Sverigedemokraterna. Detta sammanföll med uppmärksamhet i media och sociala medier kring ovannämnda kärnkraftsbesök och en intervju i Svenska Dagbladet med partiledaren som fick rubriken: "Åkesson kan lita på Liberalerna".

Allt detta kom att utnyttjas av Socialdemokraterna och Centerpartiet för att påverka potentiella liberala väljare att inte rösta på partiet. En storstadskommun noterade att "Socialdemokraterna ställde tydligt om sin kampanj och började sista veckorna knacka dörr och rikta budskap bland våra starka väljargrupper och tog då

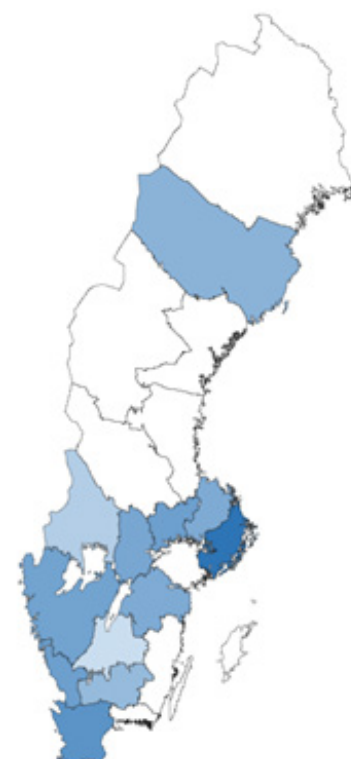
Starkaste valdistrikt, Källa: valu 2022

Mer än 9,6% Mer än 6,5% Mer än 4,8%

väljargrupper och tog då

många av de traditionellt borgerliga väljarna i villaområdena”
Sammantaget så gav ovanstående händelser ett utfall som gjorde att Liberalerna hade svårt att nå ut med egna sakfrågor.

I slutskedet av valrörelsen kom mediabilden rörande Liberalerna att förändras. Dels riktade både Socialdemokraterna och Centerpartiet omfattande resurser på att svartmåla Liberalerna för strategin att bilda borgerlig regering som kunde förhandla med alla partier, inklusive Sverigedemokraterna. Dels inträffade ett antal händelser som förstärkte bilden av Liberalerna i svårigheter. I synnerhet de av de borgerliga partierna gemensamma besök som planerats på svenska kärnkraftverk gav upphov till många upprörda reaktioner och mediala utspel av olika liberala partiföreträdare. Oaktat vad man ansåg om själva besöken är det tydligt hur det även gav Socialdemokraterna en krok att hänga upp sin kritik på. De sista veckorna diskuterades alltmer möjligheten att Moderaterna skulle passeras av Sverigedemokraterna, vilket kan ha ökat incitamenten för borgerliga taktikröstare att välja Moderaterna, samtidigt som det gav eldunderstöd till Socialdemokraternas fokus på Sverigedemokraterna. I de sista valdebatterna och utfrågningarna fick Johan Pehrson relativt goda omdömen, om än att de inte var lika översvällande som i början av valrörelsen. Framförallt ansågs Moderaternas partiledare ha gjort starka framträdanden i slutspritsdebatternas utfrågningar.

Valresultat regionvalet 2022

Region	2022	Förändring	Mandat	Förändring
Blekinge	2,9%	-1,9%	0	-3
Dalarna	2,6%	-1,1%	0	-3
Gävleborg	2,9%	-1,7%	0	-3
Halland	4,9%	-2,3%	4	-1
Jämtland	2,5%	-1,0%	0	-2
Jönköping	3,3%	-0,6%	3	0
Kalmar	2,8%	-2,1%	0	-3
Kronoberg	4,2%	0,2%	3	0
Norrbotten	2,3%	-0,7%	0	0
Skåne	5,2%	-1,1%	8	-2
Stockholm	6,0%	-2,0%	9	-3
Södermanland	2,8%	-1,0%	0	-3
Uppsala	4,6%	-2,9%	5	0
Värmland	3,7%	-0,9%	3	-1
Västerbotten	4,4%	-3,6%	3	-3
Västernorrland	2,2%	-1,5%	0	-3
Västmanland	4,9%	-1,9%	4	-2
Västra Götaland	4,8%	-2,1%	7	-3
Örebro	4,7%	-0,8%	3	-1
Östergötland	4,6%	-1,7%	5	-1

25 bästa valdistrikt, regionvalet

Valdistrikt, regionval	2022	2018	Förändring
Norra Borstahusen	20,6%	Ej jämförbart	-
Svaneholm	19,7%	21,5%	-1,8%
Annehem	19,5%	19,0%	0,5%
Olshög-professorsstaden	19,0%	17,0%	2,0%
Västerled 15 Ålsten S	18,4%	20,1%	-1,7%
Centrum, Vårfru rote	17,9%	14,3%	3,6%
Västerled 16 Ålsten N	17,6%	17,4%	0,2%
Västerled 2 Äppelviken	17,4%	19,1%	-1,7%
Bromma 18 Södra Ängby	17,4%	21,6%	-4,2%
Västerled 12 Nockeby S	17,3%	15,9%	1,4%
Västerled 1 Smedslätten V	17,3%	19,8%	-2,4%
Västerled 14 Högländet-Olovslund	17,3%	Ej jämförbart	-
Nora	16,6%	20,0%	-3,3%
Centrum, Krafts rote	16,4%	12,8%	3,5%
Spoletorp V	16,1%	13,5%	2,6%
Möllevången V	16,0%	15,0%	1,0%
Bromma 27 Eneby	15,9%	15,4%	0,4%
Möllevången Ö	15,8%	13,5%	2,3%
Västerled 13 Nockeby N	15,8%	17,6%	-1,8%
Bromma 9 Bromma kyrka N	15,5%	18,5%	-3,0%
Anneberg	15,4%	18,0%	-2,5%
Tuna	15,2%	13,4%	1,8%
S:t Olov	15,2%	12,3%	2,9%
Västerled 3 Stora mossen	15,2%	16,0%	-0,8%
Galjevången	15,1%	15,9%	-0,8%

Valresultatet

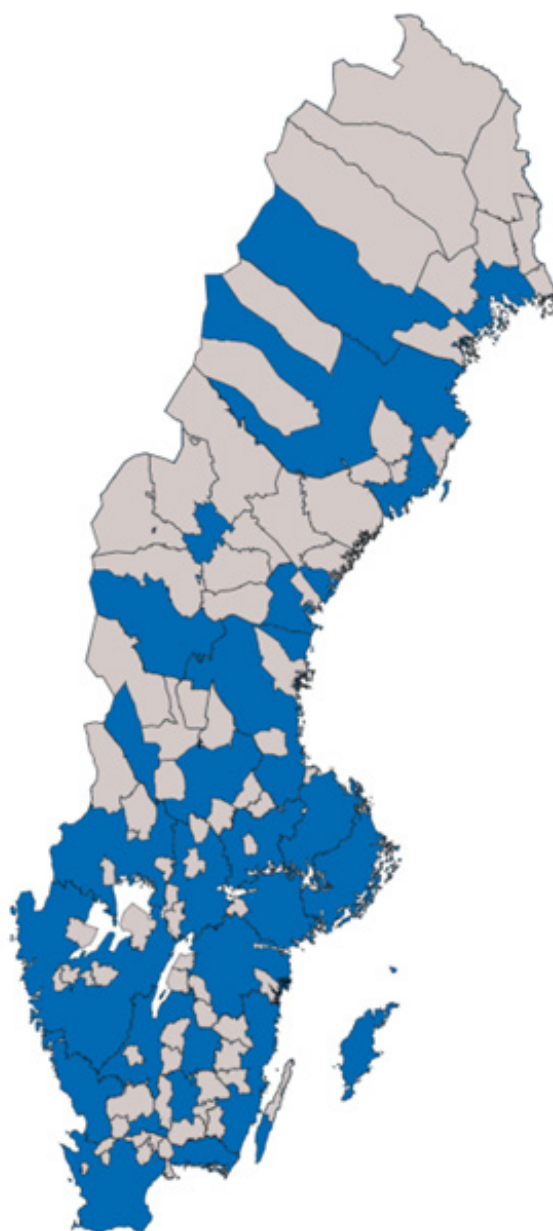
Riksdagsvalet

I det slutgiltiga valresultatet fick Moderaternas regeringsunderlag under Ulf Kristersson 49,59 procent av rösterna medan Socialdemokraternas underlag under Magdalena Andersson fick 48,87 procent. Därmed fick det borgerliga regeringsunderlaget majoritet med 176 mandat, mot det socialistiska underlaget med 173 mandat. Socialdemokraterna blev det största partiet med 30,33 procent av rösterna och 107 mandat. Sverigedemokraterna fick 20,54 procent av rösterna och 73 mandat. Partiet gick därmed om Moderaterna till att bli Sveriges näst största riksdagsparti. Moderaterna fick 19,10 procent och 68 mandat.

I riksdagsvalet var det endast Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Miljöpartiet som ökade efter valet, medan Moderaterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna förlorade några av sina tidigare mandat.

Liberalerna fick 298 542 röster i riksdagsvalet vilket motsvarar en andel på 4,61 procent. Det är en minskning med 57 004 röster och 0,88 procentenheter, jämfört med 2018. Partiet tappade fyra riksdagsmandat jämfört med 2018.

Liberalerna backade i samtliga valkretsar utom ett, Örebro, där vi låg stilla. Partiet minskade minst i Jämtland och Jönköping och tappade mest i Västra Götaland, Göteborg och Västmanland.

Högsta valresultat, kommunvalet 2022

Kommun	2022	Mandat	2018	Förändring
Landskrona	37,8%	20	34,2%	3,6%
Skinkatteberg	19,1%	5	21,5%	-2,4%
Lund	17,4%	12	13,4%	4,0%
Dorotea	17,4%	4	16,3%	1,1%
Vellinge	17,0%	9	13,8%	3,2%
Malå	14,4%	4	11,2%	3,2%
Täby	14,3%	9	18,5%	-4,2%
Kristinehamn	11,9%	5	11,4%	0,5%
Kristianstad	11,5%	8	13,7%	-2,2%
Arjeplog	11,4%	2	9,9%	1,5%

Det högsta resultatet i riksdagsvalet var Stockholms kommun (6,87%), följt av Skåne södra (6,15%) samt Stockholms län (5,95%). De lägsta resultaten uppnåddes i Norrbotten (2,54%), Jämtland (2,64%) och Västerbotten (3,12%).

Sammantaget innebär det att Liberalerna saknar riksdagsmandat från sjutton av tjugonio riksdagsvalkretsar. Tolv av Liberalernas sexton mandat kommer från storstadsregionerna Stockholm, Skåne och Västsverige (Halland inräknat). Övriga fyra mandat kommer från Uppsala, Örebro, Jönköping och Östergötland. Liberalerna tappade sitt enda mandat från skogslänen, Värmland.

Samtliga av de tio kommuner som fick högst andel Liberala röster i riksdagsvalet låg i Stockholm eller Skåne. I antal fick Liberalerna 90 612 röster i de två Stockholmsvalkretsarna. De fyra valkretsarna i Skåne gav 40 872 röster. De sex valkretsarna i Västsverige (Västra Götaland och Halland) gav 62 192 röster. Tillsammans återfanns 193 676 av Liberalernas röster i dessa kretsar.

Övriga valkretsar med en större andel liberala riksdagsröster är Uppsala, Örebro, Jönköping och Östergötland. I dessa landade valresultatet till riksdagen någonstans mellan åtta- och tolv tusen röster. Resterande valkretsar genererade mellan två- och sjutusen röster till Liberalerna.

Regionvalet

I regionvalet fick Liberalerna 4,6 procent. Det är en betydande minskning jämfört med 2018. Liberalerna backar från 6,27 procent 2018. De högsta andelarna av liberala väljare återfinns i Stockholm (6%), Skåne (5,2%), samt Västmanland (4,9%) och Halland (4,9%). Liberalerna ökade endast i en region, Kronoberg, med 0,2 procentenheter. Partiet tappade mest i Västerbotten (-3,56), Uppsala (-2,88) och Halland (-2,08).

Fråga: "När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?"

idag/sista veckan (%)	1991	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018	2022
Samtliga	28	28	32	32	35	30	33	37	36
V	26	34	31	25	32	27	29	29	25
S	19	18	26	24	26	28	27	33	32
MP	58	48	45	48	52	39	43	46	49
C	33	36	37	43	51	44	52	52	51
FP/L	39	49	44	48	44	40	46	53	55
KD	35	43	48	39	43	34	43	54	49
M	21	24	24	25	28	21	31	41	42
SD	-	-	-	-	34	23	25	23	23
18-21	38	42	50	44	50	45	44	54	48
65+	16	15	22	19	25	19	25	27	27
Kvinnor	31	31	36	34	39	32	37	42	40
Män	24	25	28	30	30	27	29	32	32

(Valu 2022)

Liberalernas åkte ur regionfullmäktige i sju regioner. Blekinge, Dalarna, Gävleborg, Jämtland- Härjedalen, Kalmar, Södermanland och Västernorrland. Norrbotten saknade liberalt mandat sedan tidigare. Sammanlagt utgör åtta regioner vita fläckar efter valet 2022.

Fyra av de fem bästa valdistrikten ligger i Skåne (två i Landskrona och två i Lund). De 25 bästa valdistrikten ligger samtliga i Skåne eller Stockholms län.

Kommunvalet

I kommunvalet fick Liberalerna i genomsnitt 5,2 procent. Det är en minskning med 1,61 procentenheter jämfört med 2018 då Liberalerna fick i genomsnitt 6,81 procent.

Liberalerna får nya mandat i femton kommuner, men tappat mandat i hundrafemtio kommuner. I valet 2022 blir Liberalerna därmed utan mandat i tjugonio nya kommuner. Sammanlagt är det sjuttionio kommuner som är vita fläckar. Norrbotten är det län som har nu har flest kommuner utan mandat, åtta stycken. Samtidigt är Västra Götalandsregionen det län som tappat plats i kommunfullmäktige i flest kommuner (fem stycken).

Det bästa kommunvalsresultatet uppnåddes i Landskrona (37,8%), följt av Skinnskatteberg (19,1%) och Lund (17,5%).

De kommuner med de största ökningarna är mer spridda i landet jämfört med regionvalet. I Åsele i Västerbotten ökade Liberalerna med 5,6 procentenheter, i Lund med 4,4 och i Härjedalen med 3,8 procentenheter. Även i Ljusdal, Filipstad, Landskrona och Vellinge ökade Liberalerna med över 3 procentenheter.

När man ser till slutresultatet i kommunvalet är Liberalernas valresultat inte direkt kopplat till storstadsregionerna. Sex av de tjugo kommuner med högst andel liberala röster ligger i nordliga län: Dorotea, 17,4%, Malå, 14,4%, Kristinehamn, 11,9%, Arjeplog, 11,4%, Åsele, 8,9%, Storuman, 8,6%.

Väljartendenser valet 2022

Fråga: "När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?"

idag/sista veckan (%)	1991	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018	2022
Samtliga	28	28	32	32	35	30	33	37	36
V	26	34	31	25	32	27	29	29	25
S	19	18	26	24	26	28	27	33	32
MP	58	48	45	48	52	39	43	46	49
C	33	36	37	43	51	44	52	52	51
FP/L	39	49	44	48	44	40	46	53	55
KD	35	43	48	39	43	34	43	54	49
M	21	24	24	25	28	21	31	41	42
SD	-	-	-	-	34	23	25	23	23
18-21	38	42	50	44	50	45	44	54	48
65+	16	15	22	19	25	19	25	27	27
Kvinnor	31	31	36	34	39	32	37	42	40
Män	24	25	28	30	30	27	29	32	32

(Valu 2022)

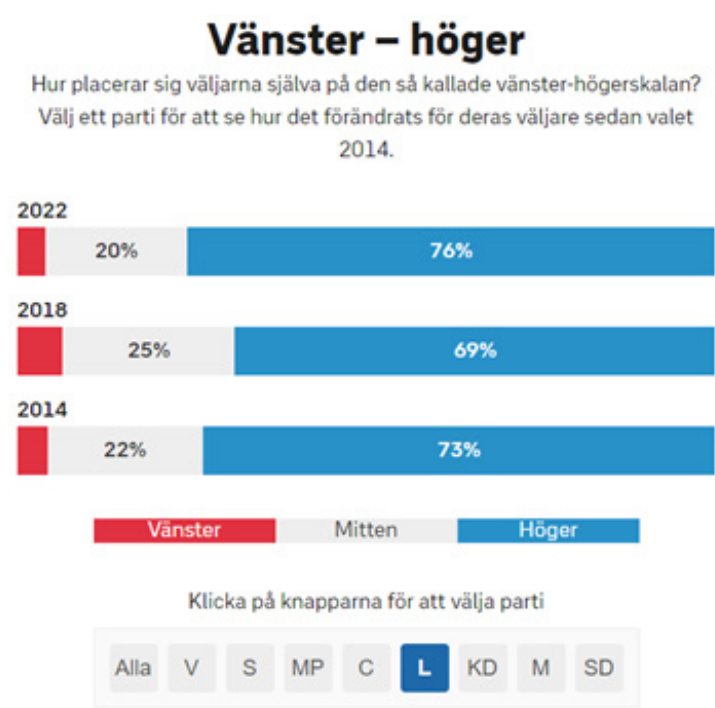
Fråga: "Vilket parti tycker Du har bäst politik när det gäller..."

Område	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	Ingen uppfattning	Summa procent
Skatterna	7	26	1	4	3	3	30	9	16	~100
Miljön	4	12	26	12	4	3	12	10	18	~100
Sysselsättningen	5	29	1	5	3	3	24	10	20	~100
Svenska ekonomin	5	31	1	4	3	3	27	11	17	~100
Din egen ekonomi	6	24	1	4	4	3	28	10	21	~100
Försvarsfrågan	5	27	1	3	5	3	23	12	21	~100
Lag och ordning	6	22	1	4	3	3	22	24	14	~100
Flyktingar/invandring	9	21	2	6	4	3	13	29	13	~100
Sjukvården	11	29	1	4	4	16	10	9	16	~100
Jämställdheten mellan kvinnor och män	15	24	3	7	6	7	9	8	21	~100
Skola och utbildning	9	26	2	4	16	5	12	9	16	~100
Energi och kärnkraft	5	20	8	6	5	4	24	13	16	~100
Pensionerna	9	26	1	3	3	6	14	11	26	~100
Klimatfrågan	5	14	23	9	3	3	12	10	20	~100
Frågan om vinster i välfärden	15	26	2	4	5	4	14	9	21	~100

(Valu 2022)

Valdeltagande

Valdeltagandet i riksdagsvalet sjönk från 87,2 procent till 84,2 procent. Därmed bröts en serie av ökningar i fyra riksdagsval i rad. Sverige står sig som ett av de länder i världen med högst valdeltagande. En möjlig förklaring till årets minskning som anges av forskningen är att många väljare med utrikes bakgrund – med en dokumenterat lägre benägenhet att rösta – har blivit svenska medborgare.

(Valu 2022)

Fråga: "Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?"

		Vänster	Varken eller	Höger	Summa procent
FP/L	1991	9	31	60	~100
	1994	13	37	50	~100
	1998	10	28	62	~100
	2002	8	25	67	~100
	2006	7	23	70	~100
	2010	4	20	76	~100
	2014	4	22	73	~100
	2018	7	25	69	~100
	2022	4	20	76	~100

(Valu 2022)

Väljarrörlighet

Väljarrörligheten var relativt sett lågt. Förändringen mellan partierna i valet 2022 var det lägsta sedan 1976 års val, enligt Valforskningsprogrammet vid Göteborgs universitet som hänvisar till ett system för hur

	Partival i riksdagsvalet 2022									Summa procent
	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	Övr	
Kvinnor	8	34	6	8	4	6	17	16	1	~100
Män	6	26	4	6	5	5	21	25	2	~100
18 - 21	10	20	5	6	5	5	26	22	1	~100
22 - 30	11	23	6	8	5	6	24	17	1	~100
31 - 64	6	30	5	6	4	6	19	21	2	~100
65+	4	38	4	7	6	5	16	20	1	~100

(Valu 2022)

styrkeförhållandena mellan partierna förändras mellan valen.

Förtidsröstning

Sverige har ett av världens mest generösa system för förtidsröstning. I valet 2022 slogs nytt världsrekord i förtida röstning. Över 40 procent av väljarna röstade i förtid inför valsöndagen. Som andel av angivna röster

Hur röstade kvinnor?

Parti	1991	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018	2022
V	6	8	16	13	8	8	6	9	8
S	38	42	31	37	31	29	32	31	34
MP	5	7	7	7	8	11	8	6	6
C	7	7	4	6	10	8	7	10	8
FP/L	10	9	7	16	8	8	5	5	4
KD	8	4	12	8	7	5	5	6	6
M	20	22	22	11	23	26	22	19	17
SD	-	-	-	-	2	3	10	12	16
FI	-	-	-	-	2	1	4	1	0
Övriga	6	1	1	2	1	1	1	1	1
Summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(Valu 2022)

var det 47,9 procent. Fler än var tredje väljare röstat innan de sista veckans stora partiledardebatter. Liberalernas väljare är de som bestämmer sig senast. Andelen liberala väljare som bestämde sig för hur de skulle rösta i sista veckan var 55 procent, en ökning med två procentenheter jämfört med 2018. Det är högre än för något annat parti. Bland samtliga väljare var andelen väljare som bestämde sig i sista veckan 36 procent.

Personval

Andelen som personvalsröstade i riksdagsvalet 2022 var 22,5 procent. När man införde reformen med personvalssystem i mitten på 1990-talet var tron att det skulle leda till att ungefär hälften av väljarna skulle rösta på en kandidat. Så har det inte blivit. Bland Liberalernas väljare valde 16,96 procent att personvalskryssa en kandidat, vilket är första gången andelen hamnat under 20 procent. Det är också lägst bland riksdagspartierna efter Socialdemokraterna. Flest liberaler personkryssade i Örebro, där partiledaren

Fråga: "Var någonstans har Du huvudsakligen vuxit upp?"

	Partival i riksdagsvalet 2022										Summa procent	Antal personer
Själv uppväxt	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	Övr			
i Sverige	6	30	5	7	5	6	19	21	1	~100	9719	
i Norden utanför Sverige	6	33	7	9	5	2	14	22	1	~100	94	
i Europa utanför Norden	11	35	5	4	4	6	18	17	1	~100	197	
utanför Europa	13	45	3	6	2	4	10	14	4	~100	317	
Samtliga personer som <u>själva</u> är uppväxta utanför Sverige	11	40	4	6	3	4	13	16	2	~100	609	

(Valu 2022)

	Partival i riksdagsvalet 2022									Summa procent
	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	Övr	
Ej grundskola/ obligatorisk skola	5	41	1	4	0	5	12	30	1	~100
Grundskola/motsvarande obligatorisk skola	5	34	2	5	2	4	13	34	2	~100
Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande	6	30	3	4	3	6	20	28	1	~100
Eftergymnasial utbildning, ej högskola	5	31	3	5	3	6	19	28	2	~100
Studier/examen från högskola/universitet	8	30	7	9	6	5	21	13	2	~100
Studier/examen från forskarutbildning	10	30	12	9	9	7	10	11	1	~100

(Valu 2022)

Vald väljargrupp Tjänstemän

	2002	2006	2010	2014	2018	2022
S	32	24	20	24	27	32
M	16	32	34	26	22	21
SD		1	2	6	12	15
C	5	9	8	7	10	8
V	9	6	7	8	8	6
MP	7	7	11	9	5	6
L	20	11	10	8	7	6
KD	9	7	7	7	7	5

(Valu 2022)

toppade listan. Sverigedemokraternas och Kristdemokraternas väljare personkryssade i högst utsträckning, över 30 procent, vilket kan förklaras med att partierna gick fram med samma riksdagslista med partiledaren som listetta i alla, eller i de allra flesta, valkretsarna.

Unga väljare

Årets unga förstagångsväljare tillhör vad forskarna kallar Generation Z och ses som de första digitala infödingarna. När 439 232 personer födda åren 2000—2004 gavs rösträtt för första gången i ett riksdagsval valde de polerna. Flest samlades vid högerpolens partier: M 26 procent (2018: 20), SD 22 (16), KD 5 (6) och L 5 (5). Vid vänsterpolen erhöll S 20 procent (19), V 10 (13), MP 5 (6) och C 6 (14). Under året har det också hållits skolval för åk 7-9 och gymnasiet. Elevernas partival påminner starkt om förstagångsväljarnas med nära nog en majoritet för M och SD. I jämförelse med skolvalet 2018 ökade M med 6 procentenheter och blev åter största parti, tvåan SD gick fram med 5 procentenheter, KD fördubblades, S och C förlorade vardera 4 procentenheter medan MP halverades och stödet för L blev ungefär detsamma. Även enligt Valu samlar M och SD tillsammans ca 46 procent bland unga väljare.

Energifrågan

SVT:s valundersökning (VALU 2022) har titeln "Energivalet" och det är talande för vad som utmärker väljarnas åsikter i valrörelsen 2022. Andelen

väljare som pekade ut energi och kärnkraft som mycket viktiga frågor ökade med 19 procentenheter, från 26 procent till 45 procent. Andra frågor som ökade i betydelse speglade även samhällsdebatten: lag och ordning (rankad totalt trea) samt försvar (rankad på 15:e plats). Sammantaget låg som vid tidigare val sjukvården och skola i topp, även om dessa minskade något.

Liberala profilfrågor

Ett tydligt mål för Liberalerna har sedan flera år varit att återta förtroende i skolfrågorna. I valrörelsen, i takt med att Johan Pehrson lyfte frågorna, tycktes det ge resultat. Liberalerna kom på andra plats i skolfrågan, bara slaget av dåvarande regeringspartiet Socialdemokraterna. Sexton procent av väljarna ansåg att Liberalerna hade bäst skolpolitik. I övrigt lyckades inte Liberalerna utmärka sig i några sakfrågor jämfört med andra partier, i Valu:s undersökning. Moderaterna utmärker sig med starkt stöd i ekonomiska frågor. Centern når inte lika högt som Liberalerna gör i skolfrågorna i någon enskild fråga, även om man ligger relativt högt i miljöfrågan. Just Liberalernas väljare ligger relativt nära befolkningen i stort, även om sjukvården halkar ner till tredje plats, efter skola och trygghet. Liberalernas väljare rankar jämställdhet betydligt högre än de partier man samarbetar med i regeringen. Dessutom rankar man flyktingar/invandring lägre än dessa partier. Liberalernas väljare är de som prioriterar försvarsfrågorna allra högst, på plats sex.

Regeringsfrågan

Liberalernas strategiska beslut att gå till val för en liberal och borgerlig regering, med uttalad ambition att bilda regering tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna, återspeglas även i valundersökningen. Liberalernas väljare har i de senaste valen tydligt definierat sig som närmare höger. I valet 2022 var det tydligare än någonsin. Hela 76 procent av de Liberala väljarna ser sig som höger, att jämföra med 20 procent som ser sig som mitten. Högervinklingen hos de Liberala väljarna är tydligare än tidigare.

Demografi & socioekonomiska faktorer

Den bild av den liberala väljaren som framkommer i valplaneringen ligger nära den väljare som SVT:s valundersökning pekar ut. Det är små skillnader mellan kvinnor och män, även om det är en liten övervikt för män.

Sett över tid kan man dock se en tydlig minskande tendens för kvinnor att rösta på Liberalerna. Andelen kvinnor som röstade på Liberalerna har minskat från 2002 då 16 procent kvinnor stödde Liberalerna, vilket är över det höga valresultatet, till dagens fyra procent, vilket är under dagens valresultat. Även i valen 2006 och 2010 låg Liberalerna högre bland kvinnor än det slutliga valresultatet. Varför Liberalerna tappat kvinnliga väljare är en fråga vi kommer att behöva analysera närmare om vi ska nå starkare valresultat.

Samtliga partier utan S och V är starkare bland väljare uppväxta i Sverige än utanför Sverige. Liberalerna är påfallandevis svaga bland personer födda utanför Europa. Det är anmärkningsvärt att Liberalerna inte lyckats bättre i den gruppen, inte minst då partiet gjort en omfattande sakpolitiskt häv för

att ta fram lösningar för utsatta områden, med "Förortsliftet". Uppenbarligen har de sakpolitiska lösningarna alternativt hur man kommunicerar med den gruppen inte varit framgångsrikt. Det krävs nya metoder för att lyssna in vad som gör att Liberalernas ansträngningar inte lyckats. Värt att notera är att Socialdemokraterna når hela 45 procent bland väljare födda utanför Europa, men också att Sverigedemokraterna är näststörsta parti hos denna del av befolkningen, med 14 procent. Också intressant är att fyra procent av de födda utanför Europa väljer ett parti inom gruppen "Övriga" Nyans valframgångar lär vara en del av denna siffra.

Väljarflöden

Andelen väljare som byter parti mellan ett riksdagsval till nästa har ökat gradvis sedan slutet på 1980-talet då 25 procent av väljarkåren bytte val, enligt Valu. Den högsta andelen partibytare registrerades mellan valen 2014 till 2018 då 40 procent av väljarna bytte parti. Till årets val noterades en svag nedgång, till 37 procent som bytte parti.

Liberalerna utmärker sig genom att vara det parti som behöll minst antal väljare i riksdagsvalet. Endast 35 procent av de som röstade på Liberalerna 2018 röstade likadant i valet 2022. Detta kan jämföras med Socialdemokraterna som behöll 74 procent av sina väljare, Moderaterna som behöll 61 procent eller Sverigedemokraterna som behöll hela 86 procent. Även partier som backade mer i valet, som Centerpartiet, behöll fler av sina väljare från förra valet.

Av de som röstade på Liberalerna 2018 gick, förutom de 35 procenten som stannade kvar, till Socialdemokraterna (18 procent), Moderaterna (16 procent) och Centern (16 procent). Även en del gick till KD (6 procent) och SD (5 procent). Sammantaget kan man se att Liberalerna tappade 38 procent till partier man samarbetade med inom Januariavtalet, och 25 procent till partier man kom att sluta Tidöavtalet tillsammans med.

De ovannämnda 35 procenten av liberala väljare som stannade kvar mellan 2018-2022 kom att utgöra 46 procent av Liberalernas väljare 2022, enligt Valu. Därutöver var den överlägset största andelen Liberala väljare sådana som tidigare röstat på Moderaterna. Den tydliga andelen väljare från Moderaterna tyder på att strategin att tydligt peka ut en borgerlig statsministerkandidat var viktig. Sammantaget kan man se att 78 procent av Liberalernas väljare 2022 kom från partier som hade för avsikt att stödja en borgerlig statsminister, medan Liberalerna bara lockade 20 procent från partier man samarbetat med inom Januariavtalet.

Övergripande slutsatser

Utifrån de omfattande enkätsvar och intervjuer som valanalysgruppen gjort har en ganska entydig bild av partiets valrörelse trätt fram. Naturligtvis har faktorer som huruvida man bedrivit kampanj i glesbygd eller storstad påverkat men det är anmärkningsvärt hur lika vi har upplevt denna valrörelse och de utmaningar den bjöd på. Det är också slående hur entydigt i stort sett samtliga enkätsvar lyfter fram den interna partikulturen som partiets största svaghet.

Bland svaren framkommer två tydliga huvuddrag: den interna partikulturen behöver förändras om Liberalerna ska överleva som parti och vi behöver hitta mer effektiva sätt att organisera oss. Bilden som framträder är av en dysfunktionell organisation med dålig förmåga att hantera både konflikter och ta hand om de medarbetare och partimedlemmar som finns i organisationen. Vidare har vi inte lyckats hålla jämna steg med den digitala utvecklingen. Som en konsekvens varierar vår digital kommunikation och bildsättningen av vår politik stort över landet. Detta inger vare sig förtroende eller ger bilden av ett parti med en gemensam linje eller målsättning. Nedanstående ska ses som en övergripande sammanfattning av de viktigaste och mest vanligt förekommande reflektioner vi fått fram under detta analysarbete. Det finns mycket mer att hämta ur det material som inkommit till analysgruppen. I det fördjupande analysarbete som gruppen hoppas kommer att inledas med utgångspunkt i denna rapport bör detta omfattande underlag kunna göra en god källa att använda för att fördjupa och vidare nyansera analysen.

1. Liberalerna gjorde en heroisk upphämtning

Liberalerna gick från två procent till över fyra procent på några månader. Några centrala framgångsfaktorer har bidragit till upphämtningen.

Johan Pehrson

En central anledning till upphämtningen från cirka två procent till 4,6 procent var Johan Pehrsons insats som nyvald partiledare. Hans energi och personlighet skapade entusiasm i partiorganisationen. Styrkan i Pehrsons ledarskap var att partiorganisationen unisont slöt upp bakom honom. Vi slutade bråka och kunde föra fram vår politik på skolområdet och i energifrågan. Dessutom skapades en positiv berättelse om partiet när Johan Pehrsons humor och folklighet fick uppmärksamhet i media, via såväl kampanjer som genom "killen vid grillen"-uppslag.

Vi ser att valen blir allt mer partiledarfokuserade. Detta i kombination med att Liberalerna har en partiledare som uppfattas som folklig,

entusiasmerande och ideologisk kommer vara en nyckel för Liberalernas framtid. Helt avgörande för partiets möjligheter framåt blir att dra nytta av Johan Pehrson som partiledare. Då krävs att alla företrädare tar ansvar och bidrar till att partiledaren får så goda förutsättningar som möjligt. Aktiviteter som förstärker budskap som Johan Pehrson förmedlar bör prioriteras och partiets kampanjaktiviteter, från nationell nivå till regional och kommunal nivå, bör i ökad utsträckning använda Johan Pehrson som avsändare

Tydlighet i regeringsfrågan

Strategin att tydligt ta ställning för en borgerlig regering upplevs som positiv och tydligheten uppskattades. Såväl mätningar som intervjuer och enkäter har visat att Liberalerna bland en majoritet av potentiella väljare och medlemmar upplevs som ett borgerligt parti. Att Liberalerna under Nyamko Sabuni som partiledare och Juno Blom som partisekreterare genomförde vägvalet att stödja en borgerlig regering med en omfattande förankringsprocess var en viktig förutsättning för att upphämtningen skulle kunna uppnås under valrörelsen. Det strategiska beslutet att stödja en liberal och borgerlig regering var något som lyfts fram som något positivt i de samtal som ägde rum i valstugor och vid dörrknackningar. Det var ett tydligt budskap som var lätt att kommunicera. Det innebar både en positionsförklaring i det att vi markerade att vi var del av det borgerliga regeringsunderlaget och en gränsdragning gentemot Sverigedemokraterna. I det senare fallet var det just budskapet om att acceptera Sverigedemokraterna som regeringsunderlag men inte att sitta i regering tillsammans som upplevdes som lätt att bära och lätt att kommunicera.

Liberalerna återigen skolpartiet

Liberalernas sakpolitik har legat rätt i tiden. Från kärnkraft till Nato har Liberalerna haft trovärdighet i sina svar på några av de viktigaste frågorna. Som ett litet parti är det dock svårt att fullt ut dra nytta av att länge haft rätt. Därför är det en stor framgång att Liberalerna trots sin storlek lyckats återta förtroende i skolfrågan och anses vara nästbästa skolparti.

Regionala och kommunala föredömen

Framgångsfaktorer för de länsförbund och kommunföreningar som lyckades relativt väl är att man kampanjade under hela mandatperioden, utnyttjade kampanjer och material från riksorganisationen men adderade lokala eller regionala spetsfrågor, samt att man drog nytta av en positiv effekt från Johan Pehrsons popularitet.

2. Krisinsikt krävs för att rädda Liberalerna

Liberalerna låg på över sex procent i slutskedet av valet men tappade nästan två procentenheter på valdagen. Valresultatet innebär att partiet är nästintill uttraderade i stora delar av landet. Man har förlorat traditionella väljarbaser i residensstäder. Partiet kännetecknas i hög utsträckning av interna stridigheter. Denna situation illustreras av en rad faktorer under valrörelsen och i och med valresultatet. Men går längre tillbaka.

Liberalernas olika partiledare har fått ägna sitt begränsade mediautrymme

till att försvara partiets position. Att vi har åkt ut ur sju av tjugoen regioner kan inte separeras från att partiets ledargestalters offentliga utspel mot partiledningen. Det är ett akut problem att partiet fortsatt målas upp som ett sänke för den borgerliga regeringen.

”Enade vi stå, söndrade vi falla”, är ett uttryck som kommer från greken Aisopos fabel om hur fyra oxar kunde hålla stånd mot ett hungrigt lejon så länge de höll sams.

Det framkommer i enkäter och intervjuer med valarbetare och aktiva medlemmar att interna konflikter haft en betydande negativ inverkan. Partiet beskrivs ha haft utdragna konflikter som tagit upp enormt mycket syre både internt och externt. Detta är inte något som uppstått under valrörelsen utan varit del av partikulturen sedan en längre tid tillbaka. Den mest akuta konflikten har varit inställningen till Sverigedemokraterna, men det har även handlat om partiledarval och vägvalsfrågor rörande att tillhöra borgerlig regering eller stödja Socialdemokraterna. Samt direkta personkonflikter som påverkat hela lokalföreningar.

Bristande förmåga att lösa ut konflikter

Partiet upplevs sakna förmåga att lösa ut konflikter. Vi klarar inte heller av att hålla de konflikter som uppstår interna eller att uthålligt samla alla delar av partiet i en gemensam riktning. Alltför ofta kanaliseras engagemang i ställningstagande i olika interna debatter och konflikter, vilket också spiller över i mediabilden och allmänhetens uppfattning av partiet.

Relationen till SD

Utöver interna konflikter är det relationen till Sverigedemokraterna som huvudsakligen varit det som försvårat möjligheterna att mobilisera väljare. Våra väljare är borgerliga men också, huvudsakligen, djupt skeptiska till Sverigedemokraterna. I valet 2022 lyckades vi olika väl att balansera mellan dessa två positioner. Ibland gick det bättre (ställningstagandet ”acceptera stöd men inte sitta i regering”), ibland sämre (kärnkraftsbesöket). Vi behöver hitta ett förhållningssätt och en position som är tydlig i sin gränsdragning men också begriplig för väljarna.

Splittrad väljarkår

En utmaning är också att samla partiet när Liberalernas kärnväljare är splittrade. En rad undersökningar visar att en stor majoritet av Liberalernas väljare förespråkare en borgerlig regering och definierar sig som mer höger än både vänster eller mitten. Med det sagt så är också Liberalernas väljare mer kritiska mot Sverigedemokraterna än övriga borgerliga partiers väljare. Detta inte minst där Liberalerna återfinner en stor andel av sina väljare, bland storstadsväljare i Stockholm, Göteborg och Malmö. Inte minst många partiaktiva upplever det svårt att kampanja när budskapet kring Sverigedemokraterna är otydligt.

Sårbart för attacker

När Liberalerna, korrekt, proklamerade att vi var förutsättningen för ett borgerligt maktskifte, då fäste vi också en måltavla på oss. Självklart skulle sittande regering försöka få bort det största hotet mot deras fortsatta

maktinnehav. Vi pratade en hel del om att vår positionering skulle leda till attacker från socialdemokratiskt håll. Trots detta var vi märkligt oförberedda när den stora attacken gick igång. Partiorganisationen blev hårt åtgången med tapp i engagemang och medlemmar som följde. Många partiaktiva kände sig påhoppade och personligen utsatta av den smutskampanj som kom från socialdemokraterna och som Centerpartiet hakade på. Även kritiken från de liberala ledarsidor som var emot partiets vägval påverkade delar av partiet. Responsen från riksorganisationen var inte tillräckligt proaktiv. Även om vi kanske inte kunnat förutse vare sig intensiteten eller den fullskaliga mobilisering av en rad sido- och intresseorganisationer från vänsterhåll, så borde vi ha kunnat förbereda oss bättre. Vi hade även kunnat krishantera den situation som uppkom på en rad ställen i landet på ett mycket bättre sätt. Just krishantering behöver partiet arbeta betydligt bättre och mer strukturerat med framöver. Alltför ofta är upplevelsen att central information fastnar på Riksorganisation vilket gör att fönstret då vi kan agera och ta kontroll över situationen krymper eller rentav försvinner.

3.Förnyelse och förändring är enda räddningen

Valanalysgruppen understryker att Liberalernas existens som en vital kraft i svensk rikspolitik och regionalpolitik hotas om man inte inser att det är läge för krisinsikt. Det går inte att luta sig tillbaka och vara nöjd med att vara kvar i riksdagen och sitter i regeringsställning. Den enda vägen för att säkra att Liberalerna är en kraft att räkna med för att försvara friheten och stärka liberalismens ställning i kommande valrörelser är om partiet på samtliga nivåer ställer sig bakom förnyelse och förändring av hur partiet arbetar. Utöver den skarpa förslag som lagts fram i inledningen av rapporten framläggs här även slutsatser som dragits från intervjuer och enkäter.

Vita fläckar hotar Liberalerna som nationellt parti

Liberalerna har gradvis i flera valrörelser tappat väljarstöd utanför de tre storstäderna. I valrörelsen gick det längre än någonsin och Liberalerna saknar nu riksdagsledamot i något län norr om Uppsala, man är inte representerat i sju regioner, vilket innebär att i stora delar av landet kan inte partiet organisera sig utöver rena frivilliginsatser om inte det kraftsamlas från starkare regioner och riksorganisationen. Vi behöver hitta en ny strategi när det gäller att vitalisera våra kommunföreningar. Gör vi samma i nästa val, så får vi samma resultat. Oundvikligen. De vita fläckarna kommer att öka. Hur hittar vi de yngre/medelålders personerna, som ges möjlighet att driva och växa i små föreningar med många äldre? Vad kan vi erbjuda dem?

Brist på samordning

Många valarbetare upplevde att valrörelsen borde präglats av större samordning. Man saknar tydligare centralstyrning av övergripande nationella budskap, även om man många visar uppskattning för de budskap och kampanjer som man faktiskt tog del av.

Spretiga kampanjbudskap

Sakpolitiskt upplevde valarbetare att det var rätt prioriteringar med skola, integration och klimat, men att det saknades tydliga reformer eller förslag

att hänga upp kampanjerna på. Det blev för mycket dispararata och plottriga förslag, vilket vissa kallar "popcorn-politik". Flera ger uttryck för att Liberalerna delvis återtagit skolfrågan, men att man misslyckades med att föra in en egen skolfråga i valrörelsen. Istället dominerades debatten av vinstfrågan som var på vänsterns planhalva. En återkoppling från flera förbund men även externa bedömare är att Liberalerna borde ha lyckats nå ut med en tydlig skolfråga i slutet av valrörelsen. "Generellt hade ett större fokus på framför allt skolfrågan varit önskvärt. Denna valrörelse saknades konkreta skolfrågor som kunde användas lokalt", kommenterar ett större förbund. "Vidare menar många förbund att det saknades tydliga sjukvårdsfrågor som kunde drivas i valrörelsen.

Jämställdheten lyste med sin frånvaro

Jämställdhet syntes inte i tillräckligt hög utsträckning i kampanjen från Liberalernas sida. Det påverkade självklart att vi hade svårt att övertyga kvinnliga väljare. Vi behöver analysera detta i detalj när mer data är tillgänglig. Den kunskap och statistik vi har i dagsläget pekar dels mot sakfrågorna (för mycket tyngdvikt vid kärnkraft), dels mot påklistringen av Sverigedemokraterna på Liberalerna, som möjliga förklaringsmodeller. Betydligt mer arbete behöver dock läggas på att förstå rörelsemönstret i årets val bland borgerligt sinnade kvinnliga väljare. En synpunkt som lyfts i utvärderingarna är att den öldrickande "killen-vid-grillen"-känsla som partiet skickade ut har en tydlig målgrupp. Men kanske inte att andra målgrupper omfattas lika bra, exempelvis kvinnliga akademiker.

Digitalisering och sociala medier

Detta område behöver ses över. Hela partilandet behöver utbildas i sociala medier och digital närvaro. Det finns många exempel på hur vi inte bemästrar sociala medier. Vi har inte heller någon samordning vilket gör att kommunföreningarna är utlämnade till slumpen huruvida man råkar ha någon som kan jobba strukturerat med detta eller inte. Likaså har vi överlag en låg kompetens vad gäller digital annonsering. Här behöver en bred utbildningsinsats och ett samordnat utvecklingsarbete inledas av Riksorganisationen.

Dra nytta av Liberala ungdomsförbundet

Liberala ungdomsförbundet är en viktig del av kampanjmaskinen nationellt men särskilt lokalt. När LUF saknas på en ort får det stora konsekvenser för partiets kampanjaktivitet. Strategiska kampanjbeslut hade kunnat förankrats tydligare med LUF under valåret, vilket hade kunnat bidra till kampanjernas potential i viktiga målgrupper.

Sedan den nya lagen som gav rektorer full bestämmanderätt kring besök av ungdomsförbund kom för några år sedan har Liberala Ungdomsförbundet sett en tendens att stängas ute från skolor på vissa platser i landet. Detta gällde även en del skolor under valrörelsen. LUF hade även problem med att skolor nekade tillträde till skolor till följd av att rektorer inte höll med om förbundets

politik. Det gör LUFs arbete mycket svårare. Skolor är platserna där man har lättast att få prata med unga väljare och potentiella medlemmar. SKR

har startat ett arbete för att förbättra situationen. Men mycket kan även göras genom att utbildningsnämndens ute i kommunerna och dess liberala politiker sätter press på förvaltningen och visar att de förväntar sig att kommunens gymnasieskolor måste börja släppa in ungdomsförbund. När färre unga engagerar sig i demokratin hotas den på sikt.

Unga väljare

Vi lyckades inte leverera ett budskap som tog fasta på första- och andragångsväljarna. De frågor vi lyfte fram var riktade mot en medelklass som i ålder ligger ett par år framåt i tiden. Vi ser detta i tappade röster bland exempelvis studenter i våra universitets- och högskolestäder. Framöver behöver vi bli bättre på att fånga in denna väljargrupp. Här kan Liberala Studenter spela en viktig roll. Även kampanjarbete mot denna målgrupp bör arbetas fram i samråd med just Liberala Studenter.

Balans ekonomi och ideologi i valrörelsen

Fokus på medelklassen och dess plånbok verkar inte ha varit en helt lyckosam strategi i det här valet. Förväntan från många av våra väljare är att "vi har koll på den ekonomiska politiken". Det är en så kallad hygienfaktor. Det man ville höra var mer ideologi och idéer och politik för välfärden. Detta gäller framförallt i våra storstäder. Våra väljare vill känna att de gör gott när de går och röstar. Att utveckla den ideologiska ram som ska sitta runt våra sakpolitiska förslag kommer att vara viktigt under denna mandatperiod.

Rusta för längre slutspurt

Slutspurten är längre än någonsin och började redan den 1:a augusti. Det höga förtidsröstandet leder till att väljare avlägger sina röster under en längre period. På grund av partiledarbytet behövde vi lägga betydande resurser på stora mediaköp tidigare än någonsin – redan i maj. Det var strategiskt rätt prioriterat och påverkade vår valrörelse till det bättre. I slutspurten är det svårt att slå igenom med nya politiska förslag. Det bör vara partiets ambition att ha all policy på bordet och vårt smörgårsbord uppdukat för väljarna redan innan slutspurten startar.

Källhänvisning

Göteborgs universitet, Valforskningsprogrammet, Rapport 2022:9, Energivalet 2022:

https://www.gu.se/sites/default/files/2022-10/2022_9_Energivalet_2022.pdf

SVT Vallokalundersökning, samarbete mellan Sveriges television och valforskningsprogrammet vid Göteborgs universitet:

<https://www.svt.se/datajournalistik/valu2022/>

<https://www.gu.se/valforskningsprogrammet/pagaende-projekt/vallokalsundersokningar-svtvalu>

Demoskop, Eftervalsanalys, oktober 2022:

https://demoskop.se/wp-content/uploads/2022/10/Demoskop_Eftervalsrapport.pdf

Bilaga 1:

Resultat kommunvalet

Kommun	2022	2018	Förändring	Mandat
Ale	3,2%	4,7%	-1,5%	2
Alingsås	7,4%	11,1%	-3,7%	4
Alvesta	2,0%	2,2%	-0,2%	0
Aneby	4,4%	6,0%	-1,5%	2
Arboga	4,5%	6,7%	-2,2%	1
Arjeplog	11,4%	9,9%	1,5%	2
Arvidsjaur	4,5%	8,7%	-4,2%	1
Arvika	2,4%	3,4%	-0,9%	1
Askersund	2,1%	2,5%	-0,4%	1
Avesta	1,8%	2,3%	-0,5%	0
Bengtsfors	2,7%	3,7%	-0,9%	1
Berg	0,6%	0,9%	-0,3%	0
Bjurholm	0,9%	7,6%	-6,6%	0
Bjuv	1,6%	3,1%	-1,5%	0
Boden	1,7%	3,0%	-1,2%	0
Bollebygd	3,0%	4,1%	-1,0%	1
Bollnäs	3,6%	9,8%	-6,2%	2
Borgholm	1,1%	1,4%	-0,2%	0
Borlänge	4,8%	5,5%	-0,6%	3
Borås	5,3%	7,4%	-2,2%	4
Botkyrka	2,7%	3,9%	-1,1%	2
Boxholm	0,6%	1,6%	-1,0%	2
Bromölla	3,7%	5,3%	-1,6%	2
Bräcke	0,2%	0,5%	-0,2%	0
Burlöv	4,5%	6,7%	-2,2%	2
Båstad	7,8%	8,7%	-0,9%	3
Dals-Ed	2,0%	2,2%	-0,2%	1
Danderyd	11,1%	15,0%	-3,9%	6
Degerfors	1,0%	2,5%	-1,6%	0
Dorotea	17,4%	16,3%	1,1%	4
Eda	3,2%	3,4%	-0,2%	1
Ekerö	8,9%	11,7%	-2,8%	4
Eksjö	3,6%	4,1%	-0,4%	2
Emmaboda	1,0%	1,5%	-0,5%	0
Enköping	2,7%	4,1%	-1,4%	1
Eskilstuna	3,7%	5,4%	-1,7%	2
Eslöv	3,7%	4,8%	-1,2%	2

Kommun	2022	2018	Förändring	Mandat
Essunga	0,4%	2,3%	-1,9%	0
Fagersta	2,8%	2,9%	-0,1%	1
Falkenberg	3,2%	4,9%	-1,7%	2
Falköping	2,7%	3,3%	-0,6%	1
Falun	4,1%	5,4%	-1,3%	3
Filipstad	6,1%	2,4%	3,7%	2
Finspång	6,1%	5,0%	1,1%	3
Flen	3,8%	4,4%	-0,5%	1
Forshaga	2,9%	2,1%	0,8%	1
Färgelanda	5,1%	5,5%	-0,4%	2
Gagnef	3,0%	3,4%	-0,4%	1
Gislaved	2,9%	3,9%	-0,9%	1
Gnesta	2,5%	3,1%	-0,5%	1
Gnosjö	0,9%	0,4%	0,5%	0
Gotland	2,6%	4,6%	-2,0%	2
Grums	0,7%	0,7%	0,0%	0
Grästorp	3,9%	2,7%	1,2%	1
Gullspång	3,5%	3,8%	-0,3%	1
Gällivare	0,7%	0,6%	0,1%	0
Gävle	4,0%	7,1%	-3,0%	3
Göteborg	5,5%	7,2%	-1,7%	5
Götene	2,8%	4,7%	-1,9%	1
Habo	4,9%	8,1%	-3,2%	2
Hagfors	1,2%	2,7%	-1,5%	0
Hallsberg	2,8%	2,8%	0,0%	1
Hallstahammar	4,1%	7,0%	-2,9%	1
Halmstad	3,6%	5,3%	-1,7%	3
Hammarö	6,4%	8,3%	-1,9%	2
Haninge	4,6%	6,2%	-1,6%	3
Haparanda	0,8%	0,3%	0,5%	0
Heby	2,5%	3,6%	-1,1%	1
Hedemora	1,3%	2,4%	-1,1%	0
Helsingborg	5,1%	5,1%	0,0%	3
Herrljunga	3,9%	10,2%	-6,3%	1
Hjo	3,9%	4,7%	-0,7%	1
Hofors	5,0%	8,2%	-3,2%	2
Huddinge	5,0%	6,5%	-1,5%	3
Hudiksvall	1,0%	2,1%	-1,1%	0
Hultsfred	0,3%	1,3%	-1,1%	0
Hylte	4,0%	4,6%	-0,6%	2
Håbo	3,5%	3,9%	-0,4%	1
Hällefors	0,6%	0,4%	0,2%	0
Härjedalen	7,8%	4,0%	3,8%	2

Kommun	2022	2018	Förändring	Mandat
Härnösand	3,1%	4,1%	-1,0%	1
Härryda	4,8%	8,3%	-3,6%	2
Hässleholm	4,3%	4,5%	-0,3%	3
Höganäs	8,6%	7,7%	0,9%	4
Högsby	0,3%	0,4%	-0,1%	0
Hörby	6,5%	9,8%	-3,3%	2
Höör	4,1%	12,5%	-8,4%	2
Jokkmokk	1,2%	1,8%	-0,6%	0
Järfälla	7,2%	8,9%	-1,7%	4
Jönköping	4,1%	5,0%	-0,9%	3
Kalix	4,7%	5,2%	-0,6%	2
Kalmar	3,6%	5,5%	-2,0%	2
Karlsborg	7,2%	8,8%	-1,5%	2
Karlshamn	3,1%	3,4%	-0,3%	2
Karlskoga	2,5%	4,4%	-1,9%	1
Karlskrona	3,7%	5,9%	-2,2%	3
Karlstad	5,1%	5,6%	-0,5%	3
Katrineholm	4,0%	5,8%	-1,8%	2
Kil	3,6%	4,6%	-1,0%	1
Kinda	2,8%	7,8%	-5,0%	1
Kiruna	0,3%	1,2%	-0,9%	0
Klippan	3,0%	3,2%	-0,1%	1
Knivsta	3,5%	5,8%	-2,3%	1
Kramfors	1,6%	2,2%	-0,6%	0
Kristianstad	11,5%	13,7%	-2,2%	8
Kristinehamn	11,9%	11,4%	0,5%	5
Krokom	1,1%	1,2%	-0,1%	0
Kumla	9,5%	10,8%	-1,3%	4
Kungsbacka	6,6%	9,3%	-2,7%	4
Kungsör	3,8%	4,7%	-1,0%	1
Kungälv	6,3%	7,6%	-1,3%	4
Kävlinge	5,5%	8,7%	-3,2%	3
Köping	2,4%	4,2%	-1,8%	1
Laholm	4,8%	4,7%	0,2%	2
Landskrona	37,8%	34,2%	3,5%	20
Laxå	0,6%	0,4%	0,3%	0
Lekeberg	4,5%	2,9%	1,6%	2
Leksand	2,1%	2,3%	-0,2%	1
Lerum	7,8%	9,1%	-1,4%	4
Lessebo	0,3%	1,1%	-0,8%	0
Lidingö	8,7%	11,6%	-2,9%	5
Lidköping	6,8%	9,2%	-2,4%	4
Lilla Edet	1,6%	3,0%	-1,4%	0

Kommun	2022	2018	Förändring	Mandat
Lindesberg	3,1%	3,0%	0,2%	1
Linköping	5,1%	9,0%	-3,8%	4
Ljungby	0,7%	2,6%	-1,8%	0
Ljusdal	7,5%	3,8%	3,7%	3
Ljusnarsberg	0,6%	4,1%	-3,5%	0
Lomma	6,3%	8,8%	-2,5%	3
Ludvika	2,9%	2,6%	0,2%	1
Luleå	5,3%	5,2%	0,1%	3
Lund	17,4%	13,4%	4,0%	12
Lycksele	4,2%	7,7%	-3,5%	1
Lysekil	6,0%	7,3%	-1,3%	2
Malmö	4,9%	6,0%	-1,1%	3
Malung-Sälen	2,8%	5,5%	-2,7%	1
Malå	14,4%	11,2%	3,2%	4
Mariestad	1,6%	3,3%	-1,7%	0
Mark	2,8%	5,3%	-2,5%	1
Markaryd	0,3%	0,2%	0,0%	0
Mellerud	0,9%	2,7%	-1,8%	0
Mjölby	8,2%	9,4%	-1,2%	4
Mora	1,5%	1,8%	-0,4%	8
Motala	3,7%	7,3%	-3,6%	2
Mullsjö	2,5%	2,5%	-0,1%	1
Munkedal	2,0%	6,9%	-4,9%	1
Munkfors	2,5%	2,2%	0,3%	0
Mölndal	7,8%	10,6%	-2,8%	5
Mönsterås	2,3%	2,1%	0,2%	1
Mörbylånga	2,8%	3,1%	-0,3%	1
Nacka	5,5%	8,0%	-2,5%	3
Nora	1,6%	2,7%	-1,0%	0
Norberg	5,5%	4,9%	0,6%	2
Nordanstig	2,2%	4,5%	-2,2%	2
Nordmaling	5,3%	3,6%	1,7%	2
Norrköping	4,1%	5,6%	-1,6%	4
Norrtälje	6,2%	8,8%	-2,5%	4
Norsjö	6,0%	8,1%	-2,1%	2
Nybro	2,5%	3,2%	-0,7%	1
Nykvarn	4,6%	3,0%	1,6%	1
Nyköping	3,6%	4,6%	-1,0%	2
Nynäshamn	4,2%	5,9%	-1,7%	2
Nässjö	5,7%	6,0%	-0,3%	3
Ockelbo	0,6%	0,9%	-0,3%	0
Olofström	0,9%	1,5%	-0,5%	0
Orsa	1,4%	1,9%	-0,5%	0

Kommun	2022	2018	Förändring	Mandat
Orust	5,7%	8,1%	-2,4%	2
Osby	1,3%	2,3%	-0,9%	0
Oskarshamn	2,4%	10,9%	-8,5%	1
Ovanåker	2,3%	2,4%	-0,1%	1
Oxelösund	2,1%	3,3%	-1,2%	1
Pajala	0,3%	1,4%	-1,1%	1
Partille	5,2%	6,4%	-1,1%	3
Perstorp	0,5%	1,6%	-1,0%	0
Piteå	1,9%	2,5%	-0,5%	0
Ragunda	0,1%	0,4%	-0,3%	0
Robertsfors	0,7%	1,5%	-0,8%	0
Ronneby	4,8%	4,5%	0,4%	2
Rättvik	1,2%	1,7%	-0,5%	0
Sala	2,1%	3,5%	-1,4%	1
Salem	4,9%	7,2%	-2,2%	2
Sandviken	4,1%	7,1%	-3,0%	2
Sigtuna	4,3%	5,2%	-0,9%	3
Simrishamn	5,0%	6,0%	-1,0%	2
Sjöbo	2,7%	2,7%	0,0%	1
Skara	2,4%	3,0%	-0,5%	1
Skellefteå	3,0%	6,6%	-3,6%	2
Skinnskatteberg	19,1%	21,5%	-2,4%	5
Skurup	3,1%	4,2%	-1,1%	1
Skövde	3,6%	6,8%	-3,2%	2
Smedjebacken	1,4%	2,1%	-0,7%	0
Sollefteå	0,6%	0,8%	-0,2%	0
Sollentuna	8,0%	10,3%	-2,3%	5
Solna	6,7%	7,9%	-1,2%	4
Sorsele	0,6%	0,3%	0,4%	0
Sotenäs	7,2%	7,6%	-0,4%	2
Staffanstorps	6,1%	7,6%	-1,5%	3
Stenungsund	4,7%	7,2%	-2,5%	2
Stockholm	8,0%	10,1%	-2,1%	8
Storfors	0,5%	1,0%	-0,5%	0
Storuman	8,6%	6,0%	2,6%	3
Strängnäs	3,4%	4,0%	-0,6%	2
Strömstad	8,3%	11,3%	-3,0%	3
Strömsund	0,3%	0,5%	-0,1%	0
Sundbyberg	7,1%	8,0%	-0,9%	4
Sundsvall	4,4%	6,1%	-1,7%	3
Sunne	6,6%	6,2%	0,4%	3
Surahammar	1,6%	3,5%	-1,9%	0
Svalöv	4,4%	5,5%	-1,1%	2

Kommun	2022	2018	Förändring	Mandat
Svedala	2,2%	4,8%	-2,6%	1
Svenljunga	3,2%	3,2%	0,0%	1
Säffle	2,2%	2,1%	0,1%	1
Säter	3,1%	3,6%	-0,5%	1
Sävsjö	0,5%	1,7%	-1,2%	0
Söderhamn	2,5%	3,1%	-0,6%	1
Söderköping	4,7%	8,0%	-3,4%	2
Södertälje	3,8%	5,5%	-1,7%	3
Sölvesborg	1,7%	2,4%	-0,7%	0
Tanum	4,6%	7,4%	-2,8%	2
Tibro	7,1%	11,4%	-4,3%	3
Tidaholm	9,3%	6,9%	2,4%	4
Tierp	2,3%	2,9%	-0,6%	1
Timrå	1,9%	3,7%	-1,8%	0
Tingsryd	0,8%	1,2%	-0,4%	0
Tjörn	11,4%	15,1%	-3,7%	5
Tomelilla	2,0%	2,5%	-0,4%	1
Torsby	0,7%	4,3%	-3,6%	0
Torsås	3,5%	4,9%	-1,4%	1
Tranemo	3,1%	3,3%	-0,2%	1
Tranås	3,3%	5,0%	-1,7%	1
Trelleborg	3,7%	4,5%	-0,8%	2
Trollhättan	2,5%	5,1%	-2,6%	0
Trosa	3,3%	4,8%	-1,4%	1
Tyresö	6,5%	9,9%	-3,4%	4
Täby	14,3%	18,5%	-4,1%	9
Töreboda	2,6%	3,6%	-1,0%	1
Uddevalla	3,3%	5,8%	-2,5%	2
Ulricehamn	3,9%	4,6%	-0,7%	2
Umeå	3,8%	5,8%	-2,0%	3
Upplands Väsby	3,8%	5,2%	-1,4%	2
Upplands-Bro	5,3%	9,3%	-3,9%	2
Uppsala	5,8%	9,3%	-3,5%	5
Uppvidinge	1,1%	1,7%	-0,7%	0
Vadstena	0,8%	1,8%	-1,0%	0
Vaggeryd	5,5%	6,9%	-1,4%	2
Valdemarsvik	1,1%	1,7%	-0,6%	0
Vallentuna	7,0%	9,9%	-2,8%	4
Vansbro	1,5%	1,9%	-0,4%	0
Vara	1,3%	3,9%	-2,6%	0
Varberg	5,8%	7,5%	-1,7%	4
Vaxholm	4,7%	6,3%	-1,5%	1
Vellinge	17,0%	13,8%	3,2%	9

Kommun	2022	2018	Förändring	Mandat
Vetlanda	2,3%	3,0%	-0,7%	1
Vilhelmina	0,4%	0,3%	0,1%	0
Vimmerby	0,3%	1,1%	-0,8%	0
Vindeln	0,4%	0,6%	-0,2%	0
Vingåker	1,1%	1,6%	-0,5%	0
Vårgårda	3,6%	4,4%	-0,8%	2
Vänersborg	3,7%	5,1%	-1,3%	2
Vännäs	1,7%	3,0%	-1,3%	0
Värmdö	4,6%	6,8%	-2,2%	2
Värnamo	3,0%	4,2%	-1,2%	2
Västervik	3,1%	4,6%	-1,6%	2
Västerås	6,5%	11,1%	-4,6%	4
Växjö	3,6%	4,3%	-0,6%	2
Ydre	0,3%	0,7%	-0,4%	0
Ystad	4,9%	5,1%	-0,2%	3
Åmål	3,7%	3,6%	0,1%	1
Ånge	0,3%	0,6%	-0,3%	0
Åre	0,8%	1,0%	-0,1%	0
Årjäng	3,8%	5,3%	-1,5%	1
Åsele	8,9%	3,3%	5,6%	2
Åstorp	3,7%	4,9%	-1,3%	1
Åtvidaberg	2,7%	5,2%	-2,5%	1
Älmhult	1,9%	4,0%	-2,1%	0
Älvdalen	0,3%	2,4%	-2,1%	0
Älvkarleby	1,6%	2,3%	-0,7%	0
Älvsbyn	4,7%	10,3%	-5,6%	1
Ängelholm	3,0%	5,1%	-2,1%	2
Öckerö	6,2%	8,8%	-2,6%	3
Ödeshög	1,0%	1,2%	-0,2%	0
Örebro	6,8%	7,2%	-0,4%	5
Örkelljunga	1,4%	1,4%	0,0%	0
Örnsköldsvik	1,5%	2,6%	-1,1%	0
Östersund	3,2%	5,4%	-2,2%	2
Österåker	5,4%	7,8%	-2,4%	3
Östhammar	2,4%	3,5%	-1,0%	1
Östra Göinge	0,5%	1,3%	-0,9%	0
Överkalix	0,7%	1,3%	-0,6%	0
Övertorneå	0,2%	0,1%	0,1%	0

Bilaga 2:

Avvikande mening från Robert Hannah

Robert Hannah anser att stycket på sidan 11 borde ha följande lydelse:

Partikulturen som underminerade Nyamko Sabuni

Efter att Jan Björklund avgick våren 2019 påbörjades en process för att välja partiledare. Nytt var rådgivande medlemsomröstningar i de flesta länsförbund. Nyamko Sabuni vann en bred majoritet av såväl medlemsomröstningarna som länsförbundens nomineringar och hon valdes till partiledare i juni. Medlemmarna såg hoppfullt på hennes insatser för att uppmärksamma hedersförtryck, som ett av alliansregeringens mest uppskattade statsråd samt en sejour i näringslivet med fokus på klimatomställningen.

Hennes partiledarskap försvårades dock av intern kritik och redan låga opinionssiffror sedan Januariavtalet ingicks. Dessa negativa faktorer förstärkte varandra. Underminerandet var en djupt rotad del av den interna partikulturen som behöver adresseras. I sak kom mycket av kritiken att handla om vilken riktning partiet skulle ta, i förhållande till en borgerlig regering som kunde bli beroende av Sverigedemokraterna.

Prövningarna blev ohållbara redan i juni 2021, när Januariavtalet började knaka i fogarna. Centern föreslog då ett nytt avtal mellan L, C, S och MP. Men Nyamko Sabuni, i enlighet med ett partirådsbeslut, var avvisande till en sådan lösning. En sådan markering kunde vinna tillbaka borgerliga väljare. Men istället hamnade fokus på att ledande företrädare direkt kritiserade partiledarens agerande. Under hösten 2021 fortsatte det återkommande kritiken mot såväl Nyamko Sabuni som vägvalet, även från f.d. partiledare.

Ytterligare ett återkommande problem var läckor från interna möten. Till exempel när Nyamko Sabuni SMS:ade till partistyrelsen och bad om ursäkt för att hon resonerat med en reporter om ultimativa besked, vilket ledde till en vinklad rubrik om att hon öppnade för en regering med SD. Den personliga ursäkten läcktes direkt till media och blev en stor nyhet och skadade återigen bilden av partiet, precis när valåret inletts.

Påfallande ofta har ledande företrädare för Liberalerna valt att offentligt ta strid mot partiledningen eller mot ingångna avtal i direkt anslutning till utspel eller överenskommelser. Detta gällde i synnerhet mot Nyamko Sabuni under hennes partiledarskap. Aspekter kring Liberalernas partikultur kommer att beröras på flera ställen i denna rapport. Behandlingen av Nyamko Sabuni under hennes tid som partiordförande är en del av det problem vi har i Liberalerna med vår interna kultur. Att förändra denna är helt nödvändigt. Liberalernas ledning behöver ta fram nya ledarskapsprinciper.

Liberalerna